

Bankovní institut vysoká škola Praha
Zahraníčná vysoká škola Banská Bystrica

Daňové raje a ich význam v súčasnosti

Diplomová práca

Jana Semanová

Apríl 2011

Bankovní institut vysoká škola Praha

Zahraníčná vysoká škola Banská Bystrica

Financie a účtovníctvo

Daňové raje a ich význam v súčasnosti

Diplomová práca

Autor:

Bc. Jana Semanová

Vedúci práce:

Ing. Andrejovská Alena, Ph.D.

Banská Bystrica

Apríl, 2011

VYHLÁSENIE

Prehlasujem, že som diplomovú prácu spracovala samostatne a s použitím uvedenej literatúry.

V Banskej Bystrici

Podpis autora
Jana Semanová

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcej diplomovej práce Alene Andrejovskej, za odborné pedagogické vedenie a cenné rady, prístup a pripomienky, ktorými ma usmerňovala pri jej vypracovaní.

Anotácia

Práca sa zaoberá krajinami, ktoré sú označované ako daňové raje, čiže kde zahraniční investori majú zvýhodnené daňové plnenie oproti rezidentom. Analýza sa zaoberá možnosťami využitia založenia spoločností a obchodovania v daňových rajoch Slovákov.

Anotation

This work deals about countries which are marked as tax havens. It means that international investors have better gained tax duties then resistant. The analytical part is about possibilities of establishing the companies or doing business by Slovaks in the tax havens.

Obsah

Úvod	7
1 Medzinárodné finančné centrá a dane ako súčasť trhovej ekonomiky	8
1.1 Trhová ekonomika a jej význam v súčasnosti.....	8
1.2 Dane a ich význam pre našu spoločnosť	10
1.3 Daňový únik	13
1.3.1 Druhy daňových únikov	17
1.4 Medzinárodné finančné centrá	19
1.4.1 Náplň centier v medzinárodných vzťahoch	20
2 Daňové raje a ich charakteristika	22
Vymedzenie pojmu offshore.....	22
Vymedzenie pojmu daňový raj.....	22
2.1 Vyhýbanie sa daniam	24
2.2 Vývoj daňových rajov	27
2.3 Dôvody vzniku daňových rajov	28
2.3.1 Offshore	29
2.4 Najznámejšie daňové raje	32
3 Možnosti využitia daňových rajov.....	34
3.1 Podnikanie v offshore lokalitách.....	34
3.2 Fakty a mýty o daňových rajoch	35
3.2.1 Založenie offshorových spoločností.....	37
3.2.2 Výhody založenia offshore spoločnosti.....	38
3.3 Najznámejšie spôsoby využitia daňových rajov	40
3.4 Zásady pri založení offshore spoločnosti	42
3.5 Spôsoby využitia daňových oáz	45
3.5.1 Pranie špinavých peňazí	47
4 Daňové raje v súčasnosti verzus Európska únia	50
4.1 Európska únia a jej vzťah k daňovým rajom.....	50
4.2 Daňové raje v Európe.....	52
4.2.1 Gibraltár.....	53
4.2.2 Guernesey	53
4.2.3 Ostrov Man	54
4.2.4 Švajčiarsko.....	55

4.2.5	Ktoré offshorové centrá sú najvýhodnejšie?.....	56
5	Analýza fyzických a právnických osôb na Slovensku vo vzťahu k daňovým rajom	57
5.1	Slováci a daňové rajy.....	57
5.1.1.	Slovenské firmy v daňových rajoch	59
5.2	Analýza výhodných založení firiem v offshore centrách.....	62
5.1.2.	Obchodovanie so slovenskou firmou založenou na Gibraltáre	62
5.1.3.	Obchod s firmou založenou v Lichtenštajnsku.....	63
5.1.4.	Poskytovanie právnych služieb zo Švajčiarska	63
5.1.5.	Obchodovanie s cennými papiermi na ostrove Man	64
5.3	Slovensko ako daňový raj	64
	Záver a odporúčania	67
	Zoznam použitej literatúry	69
	Zoznam symbolov a skratiek	73
	Slovník termínov.....	75
	Zoznam obrázkov	77
	Zoznam tabuliek	79
	Prílohy Chyba! Záložka není definována.	

Úvod

Životným cieľom mnohých ľudí je mať ukončené dobré vzdelanie, ktoré zabezpečí dobre platené zamestnanie s mnohými výhodami. Pozrime sa na seba, suseda, či kolegu. Každý pracuje a snaží sa ako to len ide. Ale náš globalizovaný svet sa nevyvíja podľa našich predstáv. Doba je neistá, žijeme v čase rýchlych zmien, ktoré sprevádzajú prevraty, nestále vlády, meniace sa zákony, inflácia či devalvácia. Práve dva spomenuté faktory spolu s daňami naháňajú každému z nás strach. Práve preto sa treba zabezpečiť tak, aby to, čo je najčastejšie a ako prvé odvedené štátu z našich príjmov, dane, ostali nám a aby vytvárali ďalšiu pridanú hodnotu.

Dnes sú k dispozícii rôzne možnosti pre podnikateľov, nadnárodné spoločnosti, ale aj pre menšie firmy a súkromníkov, kde sa ich peniaze zhodnotia namiesto toho, aby museli zaplatiť dane či už nášmu štátu alebo štátu, kde majú svoje investície. Krajiny, ktoré ponúkajú takýto luxus sa nazývajú offshore alebo daňové rajy.

Cieľom tejto práce, ktorá je rozdelená do piatich častí, je analýza daňových rajov a ich význam. Prvý, teoretický blok, je zameraný na trhovému mechanizmu, pojmu dane a jeho opodstatneniu pre krajinu a zdefinujeme si pojem daňový únik, aby sme neskôr správne pochopili druhú časť práce. Tá sa bude zaoberať základnými pojmami ako sú daňové rajy a legálnemu vyhýbaniu sa daniam. Tretia, analytická, časť bude analyzovať možnosti využitia daňových rajov. Ako aj to, ako treba založiť offshore spoločnosť a aké výhody z nich plynú. Striktná legislatíva Európskej únie nemôže nijako ovplyvniť slobodné rozhodnutie podnikateľa, ktorý sa rozhodne založiť spoločnosť v krajine, kde dane platiť nemusí. Štvrtá časť práce, je venovaná práve tejto problematike. V poslednej, piatej časti, rozoberieme možnosti slovenských podnikateľov k daňovým rajom.

1 Medzinárodné finančné centrá a dane ako súčasť trhovej ekonomiky

1.1 Trhová ekonomika a jej význam v súčasnosti

Fungovanie trhovej ekonomiky je založené na pôsobení trhu, ktorý predstavuje procesy kúpy a predaja medzi jednotlivými ekonomickými subjektmi, ktoré sú postavené na ekonomicko finančnom základe. Trh predstavuje významnú oblasť ekonomiky danej krajiny, ale aj sústavu krajín. Bežné rozdelenie trhu

- trh tovaru a služieb
- trh výrobných činiteľov (práca, pôda, kapitál)
- finančný trh
- trh informačný
- trh ideológie (knihy, noviny, umelecké výstavy, patenty a pod.)

Finančný trh sa považuje za vrchol medzi ostatnými trhmi. Odlišnosť od ostatných trhov je v tom, že je univerzálny, lebo jeho zdroje a prostriedky sú univerzálne využiteľné vo všetkých oblastiach. Tvoria ho nástroje, pomocou ktorých sa zabezpečuje presun voľných peňažných prostriedkov zo ekonomického sektora, ktorý je prebytkový do sektora ekonomiky, ktorý je deficitný. Tento systém nástrojov je veľmi bohatý, lebo ho tvoria vklady, úvery, osobitné formy úverov ako sú faktoring, forfeiting, lízing a čoraz častejšie cenné papiere.

Vo vyspelých trhových ekonomikách finančný trh odráža prosperitu alebo neúspešnosť hospodárskeho vývoja jednotlivých podnikov, odborov, odvetví i národnej ekonomiky ako celku, je citlivým barometrom medzinárodno-ekonomických i medzinárodno-politických procesov. Jeho význam ustavične rastie. V súčasných podmienkach internacionalizácie a globalizácie hospodárskeho života a nerovnomerného ekonomického rozvoja umožňuje prílev zahraničného kapitálu, využívanie prírodného bohatstva a zdrojov pracovných síl, uľahčuje prístup k lacným a nevyužitým výrobným činiteľom, čo napokon vedie k rastu efektívnosti výroby. (Hrvoľová, 1996, s. 8, 17)

Problematika finančných trhov podľa amerického ekonóma F. Mishikina, „finančný trh je systém ekonomických nástrojov, inštitúcií a vzťahov, ktorý sústreďuje, rozmiestňuje a prerozdeľuje peňažné prostriedky medzi ekonomické subjekty na základe ponuky a dopytu“. (Mishkina,2006, s. 18). Podľa Mishikna možno finančný trh definovať ako formu trhu, na ktorom finanční sprostredkovatelia prostredníctvom finančných nástrojov a mechanizmu finančného trhu zabezpečujú pohyb krátkodobého, strednodobého a dlhodobého kapitálu medzi jednotlivými ekonomickými subjektmi v národnom i medzinárodnom meradle. Žiadna definícia, podľa nášho názoru, nemôže obsiahnuť bohatosť problematiky finančného trhu. Finančný trh sa zameriava na zdôraznenie troch základných aspektov kategórie:

Príloha A: Systém finančných nástrojov

Príloha B: Systém finančných inštitúcií

Príloha C: Mechanizmus, ktorý zabezpečuje transformáciu peňažných prebytkov jedného sektora ekonomiky na financovanie potrieb deficitného sektora ekonomiky (Hrvoľová, 1996, s. 20)

Medzinárodný finančný trh (podobne ako národný trh) predstavuje systém nástrojov, inštitúcií a mechanizmu, prostredníctvom ktorého dochádza k pohybu krátkodobého a dlhodobého peňažného kapitálu v medzinárodnom meradle. Medzinárodný finančný trh umožňuje zvýšená tok vzácnych peňažných prostriedkov smerom k ich najproduktívnejšiemu využitiu. Kvôli globalizácii finančných trhov sa objem kapitálových pohybov po celom svete ustavične zvyšuje, čo umožňuje rast produktivity jednotlivých firiem, krajín, regiónov a vedie to v konečnom dôsledku k ekonomickému rastu v medzinárodnom meradle. Významnú súčasť medzinárodného finančného trhu tvorí euromenový trh, ktorý sa začal formovať koncom 50-tych rokov. Euromenový trh vystupuje ako medzinárodný bankový trh, ktorý sa špecializuje na transakcie s pôžičkovým kapitálom v euromenách. Na jednej strane tu ide o súhrn finančno-úverových inštitúcií, ktoré sprostredkujú pohyb peňazí a kapitálu, a na druhej strane o zložitý systém vzájomných vzťahov, ktoré súvisia s akumuláciou a redistribúciou peňažného kapitálu v medzinárodnom meradle. Na euromenovom trhu sa uskutočňujú obchody s euromenami,

úvermi a s eurocennými papiermi. (Hrvoľová, 1996, s. 44) Za euromeny sa považujú voľne vymeniteľné peňažné jednotky, ktoré sú mimo vymedzeného okruhu kontroly emitujúcej krajiny a vo svete sa voľne premiestňujú vo vlastnej národnej forme a využívajú daňové, úrokové a iné výhody v porovnaní s národnými menami. Najvýznamnejšou euromenou, ktorá tvorí rozhodujúcu časť euromenového trhu, sú eurodoláre. Za eurodoláre sa považujú doláre, ktoré sú umiestnené v bankách za hranicami USA a ktoré sú predmetom ďalších operácií uskutočňovaných mimo právomoci menovaných orgánov USA.

1.2 Dane a ich význam pre našu spoločnosť

Význam daní vyplýva z predpokladu, že všetky riadené spoločenské útvary je potrebné zabezpečiť z finančného hľadiska. Keď v prvopočiatoch vznikali, mali iba naturálnu podobu, no dnes dane patria k najdôležitejšiemu neúverovému príjmu štátneho rozpočtu. Ďalší neúverový príjem do štátnej pokladnice predstavujú rôzne poplatky. Okrem celoštátnych daní poznáme aj lokálne, ktoré závisia od jednotlivých samosprávnych celkov.

V definícií sa daň ako povinná, zákonom určenú platbu do verejného rozpočtu. Je to neúčelová platba, neekvivalentná a pravidelne sa opakujúca buď v intervaloch alebo pri rovnakých skutočnostiach a je nenávratná. Povinnosť platiť daň vyplýva z charakteru verejných statkov a z neochoty platiť daň ako cenu za ich používanie. Daň znamená cenu verejných statkov, ktorá je nanúteným bremenom pre subjekty, ktoré túto daň musia platiť. Pravidlá vyberania daní sú zákonom určené. Legislatívne podmienky určujú povinnosti, vymedzujú základ z ktorého sa príslušná daň odvádza a zároveň určujú subjekt, komu sa daň bude platiť. Zaplatenie dane znamená, že subjekt v súlade so zákonom uskutoční platbu do štátneho rozpočtu bez nároku na jeho vrátenie. (Hamurová, 2002, s. 7)

Významný nástroj daňovej politiky sú sadzby dane. So základom, predmetom a subjektom dane tvoria sadzby dane základné daňové náležitosti a tak s nimi treba aj pracovať. Aká veľká bude daňová úhrada pre každý subjekt dane, určuje práve sadzba dane. Sadzby dane spĺňajú tieto funkcie:

- a) Schopnosť determinovať význam dane
- b) Schopnosť kompenzovať výpadok daňového výnosu z jednej dane inou daňou
- c) Riadiaca funkcia (Zubaľová, 2008, s. 27).

Sadzba dane sa člení na štyri základné skupiny:

1. pevnú sadzbu dane – vyjadrená pevne stanovenou sumou v menovej jednotke na určité množstvo
2. nulovú sadzbu dane – dá sa zaradiť do pevnej sadzby dane. Nulová sadzba sa používa len veľmi ojedinele, keď v daňovom zákone je vedená nulová sadzba dane.
3. percentuálnu (pohyblivú) sadzbu dane – percentuálny pomer k základu dane. Túto sadzbu delíme na proporcionálnu, progresívnu a regresívnu
4. kombinovanú sadzbu dane – je to kombinácia pevnej a percentuálnej sadzby prei tej istej dani.

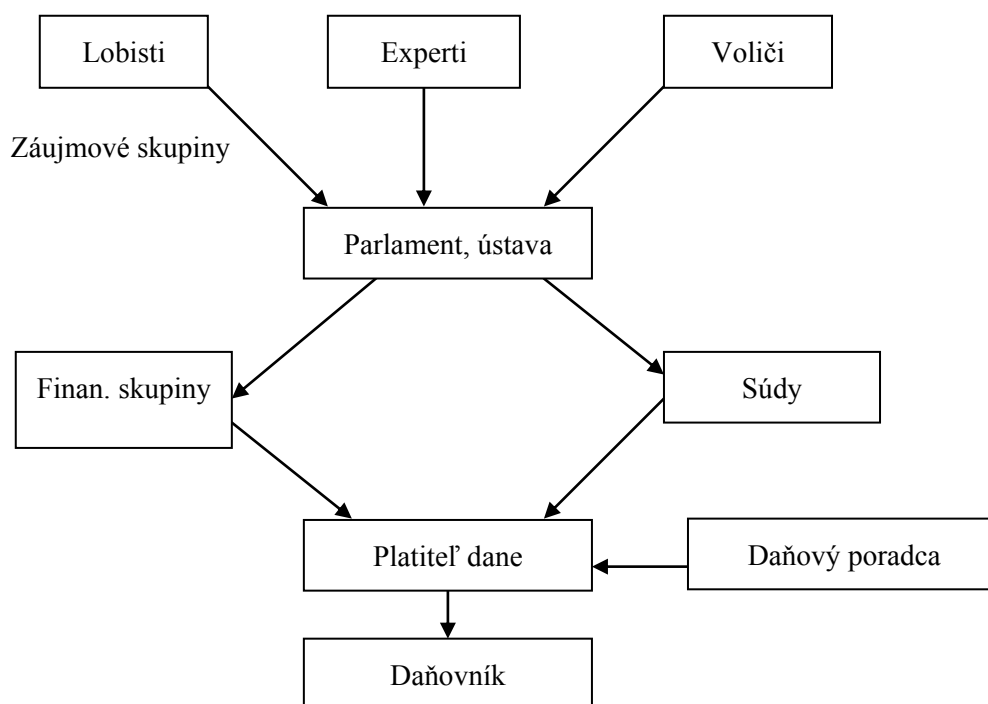
Iba právna forma môže rozhodnúť o uložení dane a to zákonom, nariadením vlády, vyhláškou. V každej právnej norme sa musí súčasne vždy uviesť:

- Predmet dane (dôchodok, majetok, dedičstvo, obrat, výnos, spotreba)
- Daňový subjekt – kto je daňovník a platiteľ dane
- Spôsob výpočtu základu dane
- Sadzba dane – pomocou nej sa vypočíta výška daňovej povinnosti zo základu dane
- Prípadné ďalšie náležitosti (Harumová, 2002, s. 7).

Aj keď priamy zámer vyberania daní je príjem do štátnej pokladnice, treba si uvedomiť, že s vyberaním daní sú spojené náklady zdanenia a mali by byť do najnižšie. Náklady môžeme rozdeliť na administratívne náklady, ktoré predstavujú priame a nepriame náklady. A mŕtvu stratu, tiež nazývanú aj nadmerné alebo dodatočné daňové bremeno, dodatočné daňové zaťaženie a podobne. Mŕtva strata vznikne zmenami rozhodnutí daňovníkov v dôsledku zdanenia. Najväčším nákladom je platba dane, čiže

daňové bremeno, ktoré sa skladá z platby dane, nákladov na správu dane a nadmerného daňového bremena. (Zubaľová, 2008, s.15).

V systéme daňovej politiky sú účastníkmi zdanenia aj také organizácie alebo subjekty s ktorými neprichádzame každý deň do styku a o ktorých by sme nepovedali, že sú zainteresované v daňovom systéme. Nasledujúci obrázok popisuje väzby medzi účastníkmi zdanenia.

Obr. 1 Účastníci zdanenia (Zubaľová, 2008)

Subjekt, ktorý podlieha daňovej povinnosti je fyzická alebo právnická osoba, ktorej zo zákona vyplýva platiť dane. Táto osoba sa nazýva buď daňovník alebo platca dane. Označenie daňovník sa používa najmä pri platbách priamych daní. Tieto dane platí a odvádza daňovník sám za seba správcovi dane – čiže daňové bremeno nesie ten subjekt, ktorému zákon ukladá povinnosť daň platiť. V tomto prípade sa pojem platiteľ dane a daňovník zhoduje. Pojem platiteľ dane je viac charakteristické pre osobu, ktorá platí a vyberá dane v cenách tovaru a služieb. Preto hlavný rozdiel je ten, že daňovník priamo

znáša daňové zaťaženie a platiteľ dane je ten, kto zodpovedá za odvedenia dane správcovi dane. (Zubaľová, 2008, s. 12)

Ekonom Smith tvrdil, že každý získava od štátu úžitok, ktorý je úmerný svojmu príjmu a že tento príjem určuje jeho schopnosť platiť. Čiže každý daňovník by mal prispievať na verejné výdavky vo forme daní takým podielom, ktorý zodpovedá úžitku pociťovanému z danej spotreby verejných statkov. Tento princíp je používaný na obhajobu názoru, že bohatí by mali platiť vyššie dane, lebo získavajú viac z verejných služieb. Princíp úžitku sa pri zdanení nedá v praxi využiť, lebo úžitok vzniká v prípade, že dochádza k dobrovoľnej výmene medzi subjektmi. Ak subjekty dobrovoľne uskutočnia výmenu, tak vieme, že z nej mali nejaký úžitok. Keďže daň je povinná platba daná zákonom, čo znamená, že ide o povinnú výmenu medzi subjektmi a preto je sporné hovoriť o úžitku. Každý úžitok je subjektívny a nie je merateľný z čoho vyplýva, že neexistuje spôsob rozdelenia daní podľa tohto princípu.

1.3 Daňový únik

Tieňová ekonomika je tá časť ekonomiky, ktorá sa nedeclaruje najmä preto, že sa týka nelegálnych činností. S týmto pojmom sa najčastejšie spája príklad snahy jednotlivcov, ktorí sa vyhýbajú plateniu daní. Výskum tejto problematiky je dôležitý, pretože aktivity, ktoré sa uskutočňujú v rámci tieňovej ekonomiky ovplyvňujú výšku príjmov na rozličných úrovniach verejnej správy a môžu byť príčinou toho, že verejný sektor je na suboptimálnej úrovni alebo sa niektoré ekonomické subjekty nespravodlivo zaťažujú platbami pre verejný sektor, čo v súvislosti s existenciou nelegálnych daňových únikov môže vyvolať negatívne vnímanie reálne existujúcich legislatívnych noriem a nedôveru vo vládne inštitúcie. (Orviská, 2005, s. 6)

Daňový únik je výsledok celkového ekonomického správania daňových subjektov, ktorý sa orientujú na zníženie daňovej povinnosti voči štátu. V roku 1916 vo Francúzsku po prvý krát zakotvili tento pojem do legislatívy ako trestný čin. Išlo o mimoriadny odvod z vojnových ziskov. Od tohto dátumu bolo krátenie dane považované ako trestný čin v takmer všetkých krajinách. Pri daňových únikoch je rozhodujúce to, akým spôsobom sa

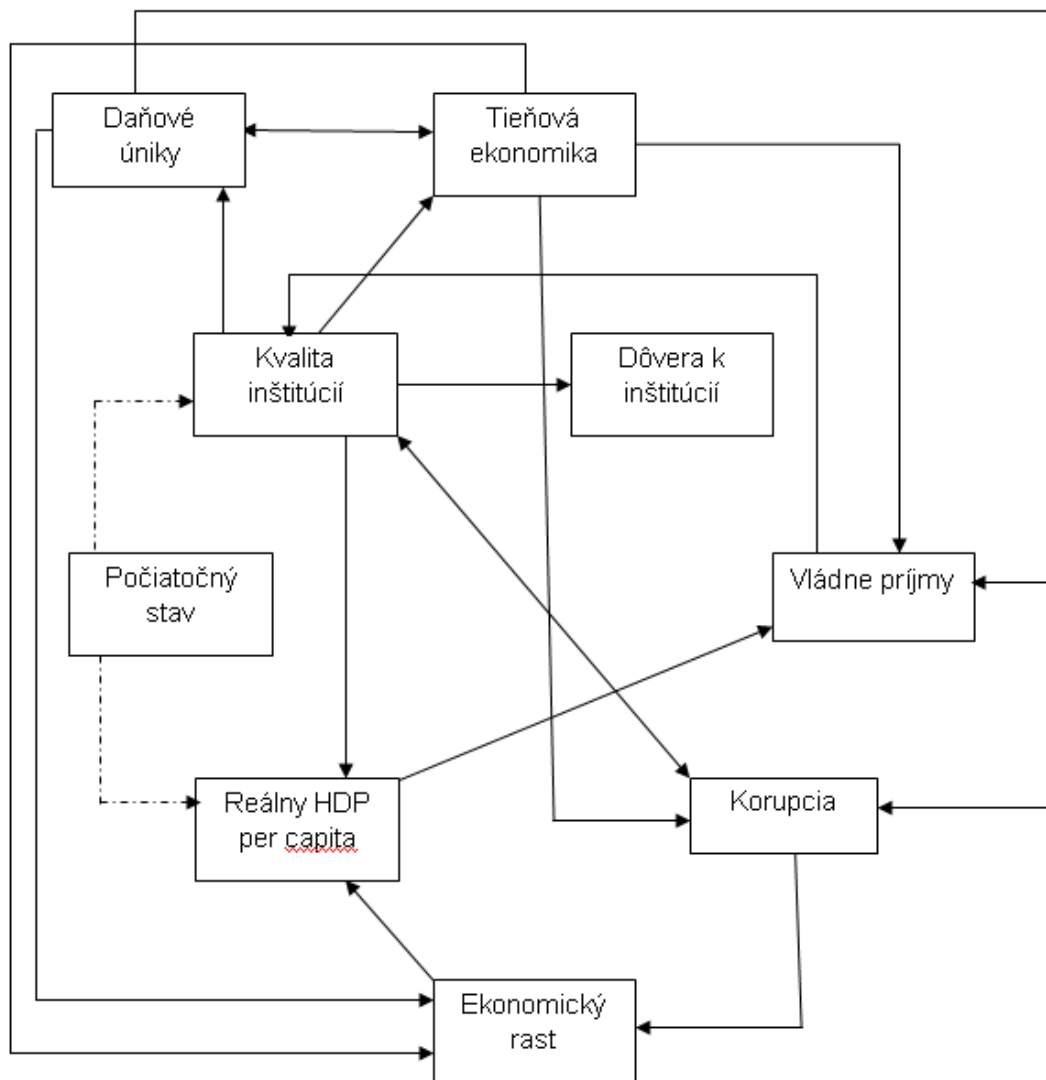
vyberanie daní uskutočňuje a ako funguje mechanizmus daňového priznania. Dôvody, prečo daňové úniky vznikajú sú rôzne, ale všeobecne sa k tým najhlavnejším patria:

1. Sociálne a ekonomické prostredie
2. Stav správneho systému spoločnosti

Tieto faktory vo veľkej miere ovplyvňujú vznik daňových únikov, pretože môžu vytvárať priaznivé prostredie. Pôsobia ako katalyzátor hlavných príčin daňových únikov. Je to spôsobené tým, že v podstate samotný daňový systém krajiny je nastavený tak, že existuje spôsob ako ho obísť. Nastavené mechanizmy daňového systému, môže vystaviť daňovníka k pokušeniu dopúšťať sa daňových podvodov. Tie sú dôsledkom neustále sa zvyšujúcich odvodov. Práve tie nútia daňovníka niekedy myslieť na to, ako sa vyhnúť vysokému plateniu. Čiastkové príčiny daňových únikov môžeme zhrnúť v týchto bodoch:

- Legislatíva, ktorá sa často mení.
- Zákony, ktoré si protirečia.
- Závaznosť výkladu zákonov v daňovom systéme neexistuje alebo je nejasná.
- Daňové zaťaženie je príliš vysoké.

Najziskovejší sektor pre daňové podvody sú podnikateľské aktivity, ktoré sú v podstate trestným činom. Radí sa k nim obchod s drogami a bielym mäsom, vydieranie, pranie špinavých peňazí, falšovanie, pašovanie alkoholu a cigariet, únosy a terorizmus, hazardné hry, úžerníctvo, kontraband, obchod so zbraňami, ilegálne prisťahovalectvo, krádeže áut, redistribúcia videosnímkov a audiokaziet, softvérové pirátstvo, poisťovacie podvody, privatizačné podvody, príjmy z automatov herní a kasín, podvody s cennými papiermi, výnosy z korupcie. Makroekonomické súvislosti tieňovej ekonomiky, daňových únikov a inštitúcií je znázornené na obrázku č. 2.

Obr. 2 Makroekonomické súvislosti tieňovej ekonomiky, daňových únikov a inštitúcií (Orviská, 2005)

Úmyselné vyhýbanie sa plateniu daní, takmer vždy vyústi do daňových únikov, ktoré poškodzujú zdravie verejných financií, tým, že tieto peniaze, ktoré patria štátnej pokladnici skončia niekde inde. Daňový únik je len jedna z častí tieňovej ekonomiky. V súčasnosti sa môžeme stretnúť s ekvivalentmi tohto pojmom ako nelegálna ekonomika, neoficiálna, paralelná, druhá, podzemná, neviditeľná, nezachytená ekonomika a podobne ako výraz pre aktivity, ktoré nie sú realizované v rámci oficiálnej ekonomiky. Tieňová ekonomika existuje hlavne z týchto dôvodov:

1. Nie všetky aktivity daňových subjektov sú nelegálne a ich nositelia nemajú záujem, aby sa o nich vedelo
2. Motiváciou daňových subjektov, aby nepriznali dane, je vysoké hraničné zdanenie (Harumová, 2002, s. 13)

Na lepšie pochopenie a orientáciu, čo sa klasifikuje ako daňový únik alebo čo spadá do kategórie legálnych peňažných, či nepeňažných transakcií a daná aktivita je napr. nie je daňový únik, iba vyhýbanie sa daniam, nám poslúži nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 1 Dichotómia tieňovej a ekonomiky a daňových únikov

	Peňažné transakcie		Nepeňažné transakcie	
Nelegálne aktivity	obchodovanie s kradnutým tovarom, výroba a distribúcia drog, prostitúcia, hazardné hry, pašovanie peňazí, sprenevera		barterový obchod, drogy, kradnutý tovar, pašovanie, výroba alebo pestovanie drog na vlastné použitie	
Legálne aktivity	Daňový únik	Vyhýbanie sa daňovej povinnosti	Daňový únik	Vyhýbanie sa daňovej povinnosti
	nepriznaný príjem z vlastnej práce, platby, príjmy, aktíva z nepriznanej práce spojenej s legálnymi službami a tovarom	zamestnanecké výhody a zľavy, veci pridelené zamestnancovi alebo zamestnávateľovi	barter legálnych služieb a tovarov	všetka svojpomocná práca a susedská pomoc

zdroj: (Orviská, 2005)

Zavedenie dane z pridanej hodnoty (DPH) a jej náročné požiadavky na administratívu, ktoré sa ťažko plne realizovalo bez registračných pokladníc a vhodne

vedeného účtovníctva je jeden faktor, ktorý podporuje rast nelegálneho neplatenia dane. Druhým faktorom je skutočnosť, že je veľmi ťažké sledovať neustále zmeny daňových zákonov, porozumieť im a vyhovieť. Aj keď sa možno nezdá, je veľký problém nájsť kvalifikovaný personál, ktorý zabezpečí bezchybné vedenie účtovníctva daňových subjektov v súlade s daňovými zákonmi. V neposlednom rade nesmieme opomínať skrytú alebo otvorenú korupciu v oblasti daní, podplácanie, ktoré má za cieľ znížiť výšku platenia alebo vôbec neplatiť dane. (Harumová, 2002, s. 39)

Daňovníkove rozhodnutie k jeho racionálnou voľbou v neistote a závisí od pravdepodobnosti prichytenia a od postoja jednotlivca k riziku a pokute z nepriznaného príjmu. Zvýšenie sadzby dane má dvojaký efekt na daňové úniky. Na jednej strane je substitučný efekt, ktorý znamená, že pri zvýšení sadzby dane môže mať daňovník tendenciu k znižovaniu priznaných príjmov, čo znamená, že daňové úniky sa zvýšia. Naopak, zvýšená sadzba dane zníži celkový príjem daňovníka a preto bude mať vyššiu averziu k riziku, ktoré z neho vyplýva. Negatívny dôchodkový efekt pôsobí proti substitučnému efektu a v konečnom dôsledku daňovník nezvýši daňový únik v takej miere, ako predpokladal. Iný názor poukazuje na to, že ak sa uloží pokuta za daňový únik, substitučný efekt sa neprejaví. Dokázané je to, že daňové úniky rastú s rastúcim príjmom a klesajú s rastom pravdepodobnosti prichytenia. (Zubaľová, 2008, s. 122)

1.3.1 Druhy daňových únikov

V slovenskej legislatíve sa daňový únik definuje ako trestný čin. A predsa sú cesty, ktoré si platca dane nájde, aby tento zákon obišiel, vyhol sa plateniu daní a zároveň tieto peniaze, ktoré neodviedol do štátneho rozpočtu ďalej zarábali v jeho prospech. Preto rozlišujeme dve podoby daňových únikov:

- Legálny daňový únik – taxavoidance – vyhnutie sa daňovej povinnosti pomocou šikovného využitia možností, ktoré ponúka zákon. Hovoríme o legálnej daňovej optimalizácii, čo je zníženie základu dane s využitím možností platnej daňovej a účtovnej legislatívy.
- Nelegálny daňový únik – taxevasion – je vykonaný nad rámec platnej legislatívy, čiže porušením zákona.

Táto forma daňového úniku môže mať tri podoby.

- daňová defraudácia – zatajenie určitej časti majetku daňového subjektu,
- daňová malverizácia – zatajenie príjmov, ktoré vznikajú napr. nepriznaním časti tržieb,
- nadhodnotenie daňových výdavkov.

Medzi ďalšie formy daňových únikov patria:

1. Účtovné manipulácie – v tomto prípade nastávajú dve situácie. Jednou z nich sú jednoduché chyby, ktoré vznikli nesprávnym a nepreukázateľným vedením účtovníctva. Druhá situácia nastáva, ak tieto chyby sú vedomé a postavené na báze vedenia jednoduchého aj podvojného účtovníctva zároveň.
2. Bilančné delikty – daňový únik, ktorý vyplýva z týchto skutočností
 - a) Podceňovanie aktív (nehnutelností, zásob, umeleckých diel....)
 - b) Odpisovanie nehmotného a hmotného investičného majetku
 - c) Zámerné vynechávanie jednotlivých aktív (zásob)
 - d) Tvorba rezerv
 - e) Dotovanie rezervného fondu pred uzávierkou (dotovanie na ťarchu nákladov)
 - f) Účtovanie nákladov súkromného charakteru na ťarchu nákladov spoločnosti
 - g) Účtovanie fingoovaných nákladov a viacnásobné účtovanie nákladov
 - h) Účtovanie investičných výdavkov na ťarchu nákladov
 - i) Nezaúčtovanie dosiahnutých výnosov
3. Papierové transakcie – predstavujú fiktívne obchody, ktoré sa tvária ako skutočné obchody. Ich hlavným cieľom je znížiť základ dane
4. Cenový transfer – v obchodných transakciách je takéto oceňovanie zamerané na určenie takých cien medzi daňovými subjektmi, ktoré sú odlišné od obvyklých trhových cien, s cieľom presunúť zisk.

5. Daňový holding – holdingové spoločnosti majú za úlohu minimalizovať dôsledky daňového bremena na podnikateľské subjekty prostredníctvom majoritnej účasti na činnosti iných spoločností, kde majú právomoc kontrolovať alebo rozhodovať.
6. Medzinárodné podnikanie – podnikanie s možnosťou využitia daňových rajov. (Harumová, 2002, s. 40)

1.4 Medzinárodné finančné centrá

Približne v polovici 20. storočia, keď proces výroby geograficky prekročil hranice jednej ekonomiky sa začal vytvárať globálny systém výroby. Ku globalizácii nedochádzalo iba vo výrobe, ale aj v iných oblastiach – ľudských, technických a prírodných zdrojov. Viac ako polovica voľného trhu je tvorená medzipodnikovým trhom a väčšina zahraničných investícií vo svete je kontrolovaná transnacionálnymi firmami. Na túto skutočnosť musel svet reflektovať a bankové inštitúcie boli donútené nasledovať spotrebiteľa, čo znamenalo rozpínanie transnacionálnych bánk. Vznikom a rozširovaním transnacionálnych bánk a neregulovaním finančných tokov na medzinárodnom trhu, umožňovalo a stále umožňuje vznik rôznych špekulácií a zároveň aj menovej nestability. Práve špekulácia sa považuje za jednu z hlavných aktivít v medzinárodných finančných centrách (MFC). Paradoxne, práve špekulácie a menová nestabilita si nepriamo vynucuje, aby transnacionálne banky viac expandovali kvôli konkurencieschopnosti a diverzifikácií rizík.

Na medzinárodnom trhu sa bankový sektor považuje za najkonkurenčnejší. Ich expanzia bola, je a bude veľmi potrebná. Financuje sa ním národný obchod každej krajiny na získanie politicko – ekonomického vplyvu nad kolóniami alebo chránenými územiaми, na financovanie expanzie a operácií ich hlavných národných klientov, transnacionálnych korporácií, na získanie vstupu na nové trhy s operáciami, ktoré ponúkajú vyššie sadzby zisku oproti domácejmu trhu, na ochranu trhu a klientov. Z historického hľadiska americké banky začali expanziu skôr ako banky Japonska a európskych štátov. Zato, ich expanzia bola oveľa silnejšia, čo sa týka svojej účasti na aktívach. Funkcie, ktoré medzinárodné finančné centrá spĺňajú sa dajú rozdeliť do 3 skupín:

1. administratívna – tieto centrá sú organizované na princípe špeciálnej hierarchie s jedným centrom ako kľúčovým bodom architektúry. Sú nevyhnutné na vyrovnávanie úspor, investície individuálnych podnikov, na transfer úspor medzi rôznymi oblasťami.
2. geografická – vyplýva z dvoch funkcií peňazí – výmenného prostriedku a uchovávateľa hodnoty. Pomocou MFC sa ľahšie uskutočňujú platby medzi regiónmi krajiny a medzi krajinami, hlavne v prípade ak ide o dlhodobějšíe zisky a straty.
3. špecializačná – lepšia realizácia medzireionálnych a medzinárodných platieb je vďaka kombinácií informácií, analýz, komunikácie a kontaktmi medzi rôznymi subjektmi na strane ponuky kapitálu a dopytu v ňom. (Kotlebová, Chovancová, 2010, s. 30-33)

1.4.1 Náplň centier v medzinárodných vzťahoch

Podstatou každého finančného centra, či už na lokálnej alebo medzinárodnej úrovni je sústreďovanie a spravovanie finančných prostriedkov krátkodobého a dlhodobého charakteru v hociktorej svetovej mene. Pri zachovaní podmienok voľnej súťaže sa znova rozdeľujú pomocou sprostredkovateľov. Z tohto hľadiska môžeme vymedziť rôzne druhy finančných centier.

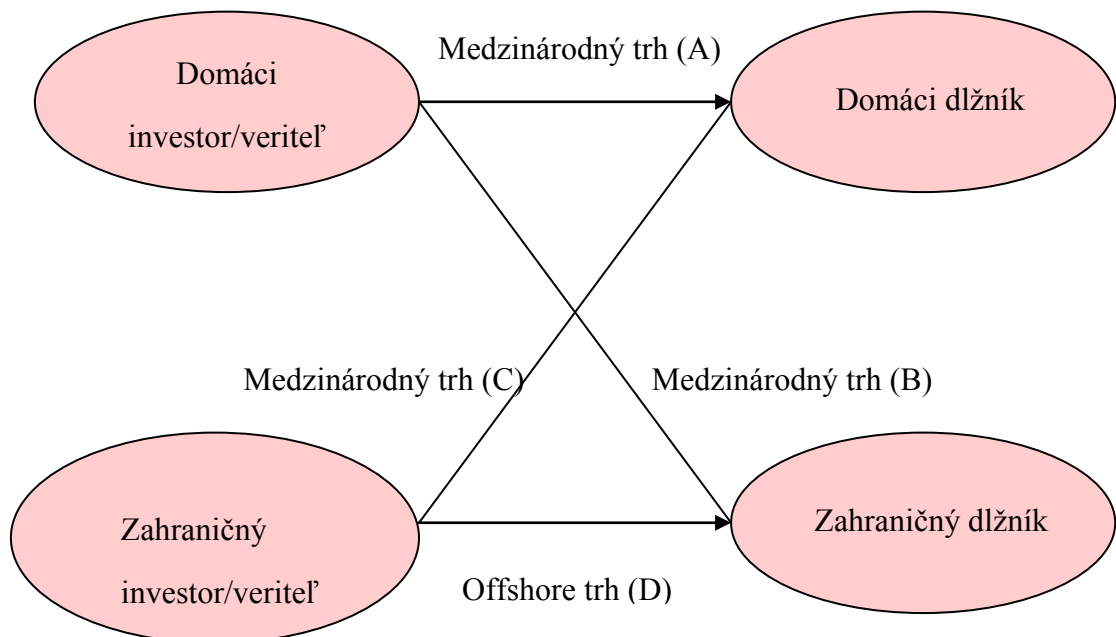
1. Podľa pôvodu účastníkov alebo rozsahu služieb rozlišujeme
 - a) národné finančné centrá
 - b) regionálne finančné centrá
 - c) medzinárodné finančné centrá
2. Z pohľadu charakteru podmienok podnikania
 - a) onshore finančné centrá
 - b) offshore finančné centrá
3. Z hľadiska formy organizácie rozlišujeme

- a) inštitucionálne finančné centrá
- b) trh ako finančné centrum

4. Podľa obdobia vzniku sú

- a) staré finančné centrá
- b) novodobé finančné centrá

Aby vzniklo národné finančné centrum, musia byť prítomný veľký počet domácich investorov, ktorí ponúkajú zdroje spotrebiteľom. Investori ponúkajú svoje zdroje priamo – nákupom cenných papierov (dlhopisov), vkladatelia ponúkajú svoje zdroje finančným sprostredkovateľom, ktorí ich sústreďujú, spájajú (poolujú) a ďalej ponúkajú úvery, investujú v pooloch. V medzinárodnom obchode si treba uvedomiť, že funguje len vtedy, pokiaľ domáce zdroje ponúkajú zahraničným užívateľom alebo ak zahraničné zdroje ponúkajú domácim užívateľom. Zdravé medzinárodné finančné centrum rozvíja obchod na offshorovom trhu, čo znamená, že zahraničný investor ponúka zahraničnému užívateľovi. Na obrázku môžeme vidieť prepojenosť medzi domácimi a zahraničnými subjektmi a v praxi to funguje tak, že medzinárodné finančné centrá môžu zabezpečiť všetky transakcie (A – D). Tie, ktoré sa špecializujú na offshorové trhy, majú označenie „offshorový finančné centrum“ a jeho vysvetlenie bude v nasledujúcej kapitole.

Obr. 3 Možné transakcie v medzinárodnom trhovom centre (Kotlebová, Chovancová, 2010)

2 Daňové raje a ich charakteristika

Vymedzenie pojmu offshore

Súčasťou euromenového trhu sú aj tzv. „offshore“ centrá. „Offshore“ znamená, že ide finančné trhy mimo kontinentu. Anglické slovo „offshore“ je možné preložiť ako „ležiaci mimo breh“ alebo „vzdialený od pobrežia“. Týmto termínom sa označujú finančné transakcie, ktoré prebiehajú mimo finančného systému príslušnej krajiny, kde funguje uvedené finančné centrum a zároveň sú tieto transakcie mimo kontroly a zákonodarstva vlády orgánov príslušnej krajiny. Ide o založenie spoločnosti alebo konta v takej krajine, ktorá má pre zakladateľa prospešnejšie prispôsobenejšie zákony ako v krajine, v ktorej podniká. Takého výhody dajú možnosť dosiahnuť lepšie finančné ciele. Podstata výhod offshore spočíva v tom, že z dosiahnutých ziskov, finančných, sa nemusia platiť dane, pretože zákony krajiny, v ktorej je založená spoločnosť, túto povinnosť nevyžaduje. (Švač, 1996, s. 21-31)

Vymedzenie pojmu daňový raj

Daňové raje sú finančnými „rajmi“ pre podnikateľov a investorov v oblasti bankovníctva, kolektívneho investovania i poisťovníctva. Sú to krajiny so zvláštnou legislatívou, ktorá má prilákať medzinárodný obchod a zahraničných investorov. Ponúkajú výhody, ktoré sa v iných štátoch nevyskytujú – flexibilný zákon pre zakladanie obchodných spoločností, žiadne alebo len symbolické dane a diskkrétne súkromné bankové služby. Mená majiteľov spoločností alebo bankové kontá pritom často podliehajú prísnemu utajeniu. Väčšinou ide o malé krajiny, z geografického hľadiska nie s príliš výhodnou polohou pre zriadenie výrobných závodov, ktoré žijú z turizmu, poľnohospodárstva a rybolovu. Odhadovaný počet daňových rajov prekračuje dve stovky. Väčšina z nich sa nachádza v karibskej oblasti (Anguilla, Antigua, Barbados, Bahamy, Belize, Bermudy, Kajmanské ostrovy, Panama alebo Turks & Caicos). Ďalšie sa nachádzajú na rôznych územiach zeme (Cookove ostrovy, Vanuatu, Hong Kong, Západná Samoa. Medzi najznámejšie v Európe patria – Luxembursko, Švajčiarsko, Lichtenštajnsko, ostrovy Guernsey a Jersey, ostrov Man.

Okrem úplných daňových rajov existujú aj tzv. čiastočné, ktoré ponúkajú špeciálne daňové úľavy alebo iné zvýhodnenia len pre konkrétne druhy podnikania alebo pre konkrétne druhy finančných operácií. Medzi najpopulárnejšie patrí Írsko, Cyprus, Singapur, Bahrajn, Grécko, Libéria, Costa Rica a isté črty čiastočného daňového raja dokonca spĺňa aj Maďarsko.

Daňové raje sú charakteristické:

- silnou redukciou alebo neexistenciou korporatívnych alebo dôchodkových daní (daní zo zisku, úrokov, dividend, kapitálových výnosov) a súčasne možnosťou ich bezproblémovej repatriácie do zahraničia,
- devízovou dereguláciou,
- existenciou pomerne liberálnej licenčnej politiky,
- absenciou povinných minimálnych rezerv, neexistenciou pravidiel pre riadenie likvidity bánk, pravidiel kapitálovej primeranosti,
- obmedzenou reguláciou kolektívneho investovania,
- existenciou veľmi prísneho bankového tajomstva,
- politickou stabilitou,
- výbornou informačnou, telekomunikačnou infraštruktúrou a inými výhodami.

Daňové raje sú spájané s neprehľadnými alebo dokonca s nezákonnými finančnými transakciami. Medzi nimi však existujú rozdiely. Mnohé z nich sa snažia aplikovať medzinárodné kvalitatívne štandardy vo finančných službách a dávajú veľký pozor, aby sa nestali strediskami potulných operácií, práčkami „špinavých“ peňazí. Z toho dôvodu sa mnohé z nich bránia označeniu „offshore“ centrum.

Daňové raje alebo zvýhodňujúce daňové režimy, ktoré vedú reálne sadzby dane z príjmu z mobilných činností pod úroveň sadzieb v iných krajinách, majú potenciál spôsobiť aj škody: (Teplicka – Durkova, 2009., s. 68)

1. porušením finančných a nepriamo reálnych investičných tokov,
2. podkopávaním jednotnosti a spravodlivosti daňových štruktúr,

3. odrádzaním od plnenia všetkými platiteľmi dane,
4. pretváraním želanej úrovne a kombinácie daní a verejných výdavkov,
5. spôsobovaním neželateľných presunov časti daňového zaťaženia na menej mobilné daňové základy, akými sú pracovná sila, majetok a spotreba,
6. zvyšovaním administratívnych nákladov a zaťaženia na plnenie pre daňové orgány a platiteľov daní. (Teplicka – Durkova, 2009, s. 68)

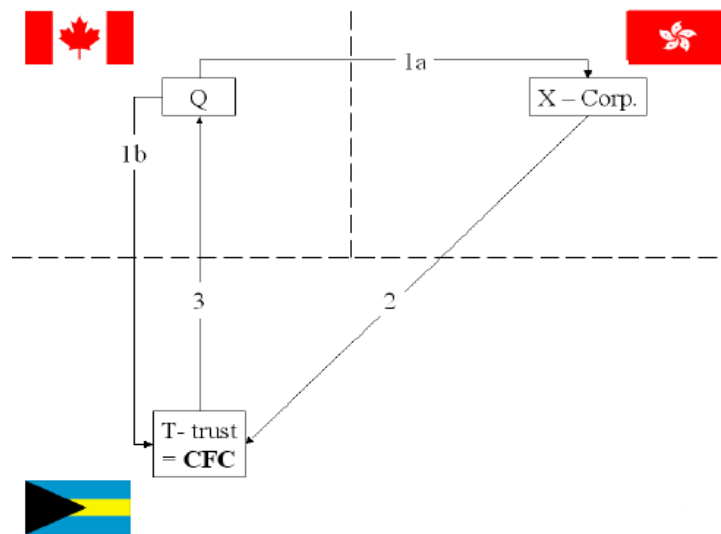
2.1 Vyhýbanie sa daniam

Každý podnikateľ chce využiť rôzne spôsoby ako čo najviac znížiť daňové zaťaženie alebo v lepšom prípade akým spôsobom zariadiť to, aby dane nemuseli vôbec platiť. Podnikateľ, ktorý má spoločnosť oficiálne zaregistrovanú si môže na zníženie daní odpočítať rôzne náklady, ktoré má spojené s riadením a fungovaním spoločnosti. Daňový systém je natoľko prepracovaný, že pokiaľ do nákladov zahrnú položky, ktoré nespádajú do kategórie odpočítateľných, musí sa obnos vrátiť. Takýto prípad, nie je kriminálny čin, vyrieši sa to bez väčších postihov. Avšak ak sa dane nepriznajú, podľa zákonov sa jedná o kriminálny priestupok. V takomto prípade sú pokuty vysoké, dokonca hrozí aj väzba. Sila daňových úradov je v tom, že môžu vymáhať nezaplatené dane aj s niekoľkoročnou spätnou platnosťou. (Švač, 1996, s. 25-31)

V prípade, že osoba je skutočným vlastníkom príjmov z úrokov, ktoré boli vyplatené v zahraničí, úroky sú zdanené podľa nevýhradného pravidla zdanenia. Prípadne výhradne v krajine rezidenta osoby. Najmä vyspelé krajiny zdaňujú príjmy z kapitálového majetku vysokou daňovou sadzbou. Takže podnikateľ, ktorý má svoju menšiu či väčšiu spoločnosť alebo investor veľkých zákaziek uvažuje nad každým možným variantom, ako sa môže vyhnúť vysokému zdaneniu. Možností ako znížiť daň z príjmov je viac. Tou legálnou je založenie zahraničnej investičnej spoločnosti v takej krajine, ktorá má výhodný daňový systém. Jediná podmienka je, že v zahraničnej spoločnosti má investor taký majetkový alebo hlasovací podiel, že mu zaručí kontrolu kľúčových personálnych a finančných rozhodnutí. Možnosťou je Zahraničná kontrolovaná spoločnosť (ďalej len ZKS). Na lepšie pochopenie si uvedieme príklad spoločnosti, ktorá je rezidentom Kanady, ktorý Kubincová

demonštrovala vo svojej analýze. Príjmy z úrokov v Kanade sú pomerne vysoké, predpokladajme, že až 35%. Rezident sa rozhodne investovať v Hong Kongu a ZKS je založená na Bahamách. Predpokladajme, že tam je daňová sadzba 2,5%. Obr. 1 popisuje sériu medzinárodných transakcií, ktorou sa daň z prijatých výnosov prebehne v takýchto krokoch:

- Investovanie - osoba Q, kanadský rezident, kúpi dlhopisy spoločnosti X Inc – rezidentom Hong Kongu (1a). Rozdiely medzi nákupnou a predajnou cenou dlhopisu sú výnosy z kapitálového majetku.
- Založenie ZKS- Súčasne s investovaním Q založí spoločnosť alebo môže kúpiť priamy podiel v investičnom truste (zahraničnej kontrolovanej spoločnosti) na spomínaných Bahamách (1b). Táto spoločnosť na Bahamách bude vystupovať ako finančný sprostredkovateľ, ktorý bude konať v mene investora Q. Q má kontrolu nad ZKS.
- Repatriácia výnosov – sa realizuje v dvoch fázach. Tu je dôležitá úloha ZKS, pretože ten najprv v mene investora prijme úroky a výnosy z predaja dlhopisov (2). Tie sa zdania v krajine rezidenta ZKS (investičného trustu) na Bahamách, kde je daňová sadzba 2,5%. Až po zdanení sa výnos z investície do dlhopisov v spoločnosti X Inc. Repatriuje z Bahám do Kanady.
- Vyplácanie dividend investorovi – ZKS vyplatí Q v Kanade dividendy, ktoré sa vzťahujú k priamemu kontrolnému podielu Q na ZKS (3). Príjem výnosu vo forme dividendy a z hľadiska formálneho tu nastáva prerušenie väzby medzi výnosom z dlhopisov a ich skutočným vlastníkom – rezidentom Kanady. Bilaterálna zmluva medzi Bahami a Kanadou zaručí, že namiesto sadzby vo výške 35% z hrubej mzdy dividend v Kanade sa dividendy zdania zmluvnou zrážkovou daňou vo výške 2,5%.

Obr. 4 Medzinárodné vyhnutie sa dani prostredníctvom ZKS

Legenda: 1a – nákup dlhopisov, 1b – založenie kontrolovanej zahraničnej spoločnosti, 3 – výplata úrokov/výnosov zo spätného predaja dlhopisov, 3 – vyplatenie dividend z podielov ZKS. zdroj: <http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2008/zbornik/files/prispevky/kubincova.pdf>

Popísaná séria transakcií s použitím zahraničných kontrolovaných spoločností sa uskutočnila s jediným cieľom – znížiť daň, pričom mohlo dôjsť aj k úplnému vyhnutiu sa dani. V týchto a iných prípadoch mnoho daňových jurisdikcií rozlišuje medzi prijateľným a neprijateľným vyhýbaním sa dani, aj keď všeobecne akceptujú právny princíp známy ako princíp vojvodu z Westminsteru. Podľa neho platiteľ daní má právo zorganizovať si svoje záležitosti tak, aby dosiahol minimalizáciu svojej daňovej povinnosti.

Jednotlivé daňové jurisdikcie nie sú jednotné v používaní pojmov daňový únik, vyhnutie sa dani, agresívne medzinárodné daňové plánovanie, štruktúrované transakcie. Interpretáciou komunitárneho práva a dohľad nad súladom vnútroštátneho práva členských štátov EÚ s komunitárnym právom zabezpečuje v EÚ súdny dvor (ESD).

Nie všetky daňové jurisdikcie využívajú v rovnakej miere všeobecné i špecifické pravidlá proti vyhýbaniu sa dani. Hoci vyspelé krajiny EÚ uplatňujú pravidlá proti zneužívaniu práva na účely vyhýbania sa dani a i ESD tieto pravidlá akceptuje, ku krajinám, kde výrazne absentujú špecifické pravidlá proti zneužívaniu práva na účely vyhnutia sa dani patrí Slovenská republika. Možno preto vysloviť domnienku, že

skutočnou príčinou príťažlivosti daňového systému Slovenskej republiky pre rezidentov iných štátov nie je relatívne nízka nominálna daňová sadzba, ale práve absencia pravidiel proti zneužívaniu práv. (Kubicová, 2008, s. 6)

2.2 Vývoj daňových rajov

História daňových rajov siaha až do stredoveku. Králi, cisári, jednoducho vládcovia udelili svojim poddaným alebo mestu oslobodenie platenia daní. Ich rozhodnutie nebolo založené na ekonomických podkladoch, keď si chcel vládca zabezpečiť na nejaký čas poslušnosť obyvateľstva alebo mu prejavit' dobrú vôľu. Stále to bolo na základe politických dôvodov zo strategickým zámerom. Oslobodenie daní sa poddaní najskôr dočkali po víťazstvách vo vojne, keď sa panovník chcel odvdáčiť šľachte alebo konkrétnemu mestu za to, že ho počas vojny finančne podporovala alebo že sa zúčastnili vojny.

V minulosti, keď veľa krát korenie malo vyššiu cenu ako zlato a bol to luxusný tovar s ktorým nemohol obchodovať hocikto. Pri tomto obchode sú prvé doložené správy o vzniku prvých foriem bezcolných zón, kde sa sústreďoval luxusný tovar. Boli to väčšinou malé uzavreté územia, často na okraji panstva. Obchodník, už bol síce na území hostiteľa, ale na jeho tovar sa ešte neuvaľovala žiadna dovozná daň alebo clo.

Zrod príležitosti daňovej konkurencie využívala už hansovná liga okolo roku 1241. Pápežský stáž s hlavným mestom Vatikán, ktorý bol uznaný v roku 756 je tiež možné považovať za jeden z ranných príkladov daňového raja. Ďalším príkladom, ktoré využívali daňové nezávislosti už v dávnej minulosti z čias normánskeho dobytia Anglicka sú Britské kanálové ostrovy a ostrov Man. Offshorová legislatíva na Bermudách je zavedená od roku 1935. Moderný koncept daňového raja so všetkými jeho znakmi môžeme datovať až od konca prvej svetovej vojny. Po prvej svetovej vojne, väčšina vlád európskych krajín zvyšovala dane. Bola to reakcia na nevyhnutnú povojnovú obnovu.

Na území Lichtenštajnskej republiky bolo zavedené trustové zákonodarstvo so zámerom prilákať offshorový kapitál už v roku 1926. Švajčiarske banky boli kapitálovým rajom už v prvej polovici 20. storočia pre emigrantov odchádzajúcich z Ruska, Nemecka,

Južnej Ameriky a ďalších regiónov, ktoré boli zahrnuté povojnovými a sociálnymi vzburami a ekonomickým rozvratom. Neutrálne Švajčiarsko, oproti zvyšku Európy udržiavalo nízke daňové zaťaženie a preto začalo byť označované za moderný daňový raj. (<http://www.poradca.sk>)

V minulosti investovania v krajinách daňových rajov sprevádzalo veľa prekážok. Bola nedostatočná príležitosť a zlá informovanosť. V minulosti bola na príčine neefektívnosti vzdialenosť a zlý kontakt. V dnešnom civilizovanom a pretechnizovanom svete tento problém takmer úplne zmizol. Ľahko dostupné spojenie s finančnými inštitúciami ponúkajú možnosti širokého výberu ponúkaných servisov a podnikateľ v rezidentnej krajine môže kedykoľvek a akokoľvek rozhodnúť o zmene. Aj dôležité rozhodnutia sa dajú urobiť cez telefón alebo e-mail. Veľmi dobrý prenos dát medzi bankami zabezpečuje SWIFT (Society for worldwide interbank Financial telecommunication) a tento telegrafický transfer peňazí poskytuje pohodlné riešenie zmien z domova rezidenta. (Švač, 1996, s.25)

2.3 Dôvody vzniku daňových rajov

Veľký rozmach daňových rajov nastal iba pred niekoľkým desiatkami rokov, ktorá odbúrava obmedzenia a liberalizáciu jurisdikcie prilákala zahraničných investorov, ktorí by inak len veľmi ťažko založili svoj medzinárodný obchod v danej lokalite. Ešte pred časom úplne neznáme krajiny, dnes významné medzinárodné finančné centrá. Aj tak sa dá hovoriť o krajinách ako Bahamy, Gibraltár, ostrov Man a podobne. Predtým, ako boli vyhlásené za offshore centrum ich ekonomiku ťahalo poľnohospodárstvo a nerozvinutý cestovný ruch. Príjem kapitálu analogicky zvýšil aj záujem bánk, trustov a poisťovní, ktoré nechceli chýbať v centre takéhoto diania. Preto napríklad niekde v karibskej oblasti majú zastúpenie aj najväčšie banky sveta, ktoré splnia želania klientov, ktoré si nemohli naplniť vo rezidentnej krajine kvôli prísnej legislatíve kontinentálnej jurisdikcie. Banky v týchto centrách spravujú mnohomiliardové majetky klientov. Nie je tajomstvom, že v súčasnosti je až 2/3 svetového likvidného kapitálu v Offshore finančných centrách alebo z nich pochádza.

Menový systém pod Medzinárodným menovým fondom (MMF) krátko po vojne nechal národným autoritám zodpovednosť za menovú politiku a finančný dohľad. Systém bol založený na platbe dolármi a jeho väzbe na zlato. Tým sa dolár presadil ako globálna mena, ktorá sa akceptovala aj mimo Ameriky, čo viedlo k vzniku „eurodoláru“. Čiže to boli doláre, obchodovateľné v Európe. MMF požadoval konvertibilitu meny, hoci národná kontrola kapitálových pohybov bola povolená a očakávaná. Na bežných účtoch sa postupne zvoľňovala v 50-tych rokoch a plná konvertibilita pre ne-rezidentov krajiny bola zavedená vedúcimi štátmi v roku 1958. Po znížení kontroly nadnárodnej spoločnosti s veľkým objemom medzinárodných operácií mali zvýšenú schopnosť riadiť svoje aktíva a finančné toky a zároveň mohli využiť nejasné rozlíšenie medzi platbami na bežných a kapitálových účtoch, používať pružnosť medzinárodných transferov pre riadenie, brzdenie a upravovanie cien transferov. Krátkodobé kapitálové toky takto „podkopali“ efektivitu kapitálovej kontroly. Čiastočne aj systém pevných kurzov. Systém offshore financií bol v podstate založený na prechodnom období od pevných kurzov k pohyblivej menovej politike popredných rozvinutých krajín ako USA, Veľká Británia, ktoré spoločne jednali. (<http://www.ofirme.info>)

2.3.1 Offshore

Offshore stratégia zahŕňa legálne a po právnej stránke úplne legitímne využívanie liberálnosti právnej a daňovej jurisdikcie tretích krajín. V Slovenskej republike sa tento pojem ešte nevžil do ekonomického slovníka, a tak sa považuje stále za úplne nový, ale predovšetkým nelegálnu činnosť, ktorá napomáha daňovým únikom a praniu špinavých peňazí. V dnešnej dobe, kedy je jasné, že medzinárodné daňové plánovanie nie je nič iné len využívanie množstva výhod tretích krajín, ktoré sa v zákonnej podobe aplikujú na slovenské obchodné a daňové právo, má offshore priemysel „zelenú“ tak ako v iných krajinách sveta.

Aplikácia offshore stratégie prináša tieto výhody:

1. Daňové úspory,
2. Diskrétnosť a anonymitu,
3. Ochranu aktív.

Vo svete financií, investícií a medzinárodného obchodu znamená tento výraz „mimo vlastnej krajiny alebo jurisdikcie“ alebo tiež „mimo dosah daní krajiny trvalého pobytu či občianstva“. Týmto prívlastkom sú označované lokality, ktoré v záujme prilákania zahraničných investorov ponúkajú rôzne zvýhodnenia, a to predovšetkým v oblasti zdanenia. Deje sa tak na základe vlastných zákonov alebo vďaka sústave medzinárodných zmlúv, ktoré umožňujú relatívne nízke či vôbec žiadne zdanenie príjmov či investícií prichádzajúcich zo zahraničia. (Teplická-Ďurková, 2009, s. 68). Pre tieto zvýhodnené územia sa na Slovensku zaužíval výraz daňový raj alebo daňová oáza ako voľný preklad anglického „tax haven“.

Adam Starchild definoval vo svojej knihe Tax Haven Report daňový raj ako „akúkoľvek krajinu, ktorej zákony, nariadenia, tradície a v niektorých prípadoch zmluvné ustanovenia umožňujú zníženie celkového zaťaženia“.

Pojmy daňový raj a offshore lokalita nie sú totožné. Rozdiel medzi nimi predsa len existuje, podľa Barry Engel je to definované nasledovne: „V *Histórii nad ostatnými motívmi prevažovala snaha o dosiahnutie daňových výhod. V priebehu času sa začali presadzovať aj iné účely, ako je plánovanie medzinárodných operácií a ochrany majetku, globálne investovanie, zrýchlenie a zjednodušenie medzinárodných obchodných transakcií atď. Výsledkom toho je, že to, čo bolo predtým známe pod názvom daňové raje, je teraz známe pod vhodnejším názvom offshore finančné centrá*“. Teda rozdiel medzi daňovými rajmi a offshore finančnými centrami je predovšetkým v tom, že za daňový raj by mohla byť považovaná každá krajina, ktorá ponúka väčšie daňové úľavy pre investorov, napríklad prijatím jediného zákona oslobodzujúceho určitý druh spoločností od daní. Za offshore finančné centrá sú ale považované iba krajiny, ktorých konkurenčná výhoda v boji o investorov v kombinácii s optimálnymi podmienkami v oblasti rozvinutej infraštruktúry, spoľahlivého právneho systému a kvalitných právnych predpisov. Napriek súčasnému relatívnemu zachovaniu „status quo“ nie je možné nevymenovať najvýznamnejšie udalosti

samoregulácie offshore finančnými centrami a súčasne tiež dokumenty, ktoré významne ovplyvnili túto samoreguláciu:

- publikovanie tzv. Edwardovej správy o stave offshore sektoru na Jersey, Guernsey a ostrove Man v roku 1998, ktorá zapríčinila odštartovanie zmien v týchto teritóriách,
- zrušenie kajmanských nerezidentných spoločností v roku 1999,
- zrušenie írskych nerezidentných spoločností vo februári 1999,
- publikovanie excelentnej štúdie OSN nazvanej Finančné raje, bankové tajomstvá a pranie špinavých peňazí v roku 1998,
- vydanie zoznamu spracovaného OECD vo februári 2000 zahŕňajúceho listinou 50 krajín, ktoré podľa OECD nemajú dostatočnú legislatívu v oblasti prania špinavých peňazí,
- vydanie zoznamu spracovaného FATF (Financial Action Task Force) v júni 2000 zahŕňajúceho 15 krajín, ktoré nemajú dostatočnú legislatívu a nedostatočne spolupracujú v boji proti praniu špinavých peňazí. Vo februári 2001 sedem z týchto krajín vykonalo podľa FATF dostatočné úpravy,
- väčšina offshore centier ponúka založenie offshore spoločnosti podľa zákonov odlišných od tých, podľa ktorých sa zdaňujú spoločnosti domáce, teda spoločnosti podnikajúce na území daného štátu. Takéto spoločnosti sa nazývajú medzinárodné spoločnosti (International Companies) alebo medzinárodné obchodné spoločnosti (International Business Companies), spoločnosti založené podľa všeobecného zákona o spoločnostiach. Tieto spoločnosti nie sú podobne ako predchádzajúci typ založené podľa špeciálneho zákona. Úplne oslobodenie od dane im však nie je pridelené automaticky, ale na základe žiadosti adresovanej kompetentnému orgánu. Hlavnou výhodou používania offshore spoločností je úplné oslobodenie od dane z príjmu alebo, ak nie úplné, tak aspoň výrazné daňové zvýhodnenie. Okrem tejto podstatnej výhody existuje ešte mnoho ďalších výhod, ktoré sú špecifickou záležitosťou každej krajiny a objavujú sa v rôznej intenzite. Medzi najvýznamnejšie patria: oslobodenia od dane

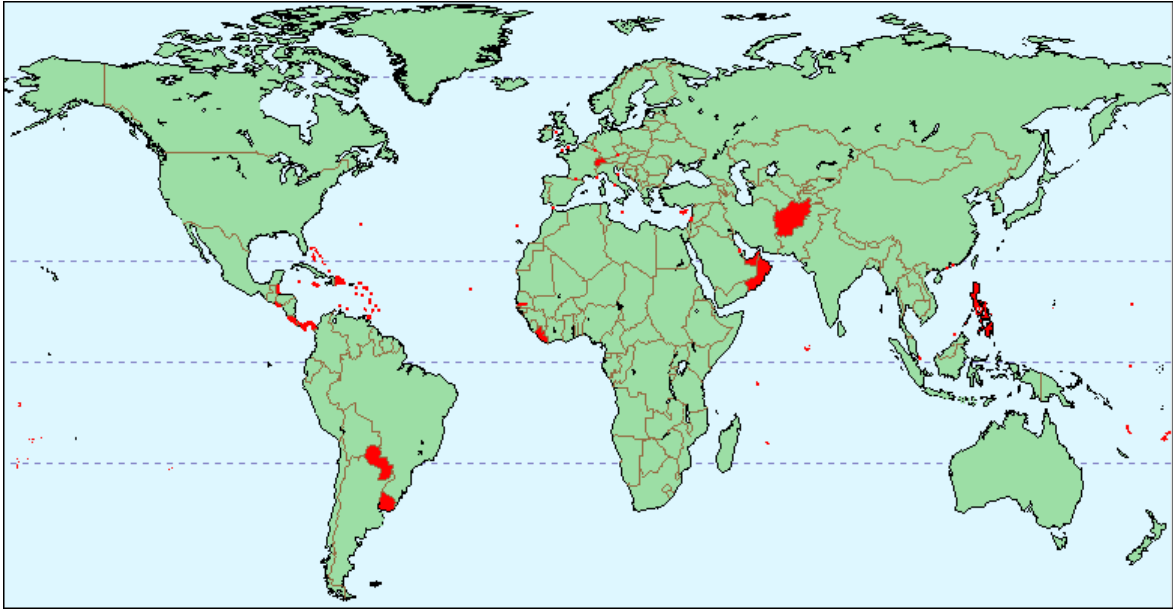
z dividend, oslobodenie od DPH, daňové prázdny, investičné úľavy, minimálna kontrola zo strany úradov alebo vlády, liberálna imigračná legislatíva, existencia zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia, existencia zón voľného obchodu a bezcolných zón, garancia uvedených výhod na určitú dobu v prípade zmeny legislatívy. (Teplická-Ďurková, 2009, s. 68)

2.4 Najznámejšie daňové raje

Fórum pre finančnú stabilitu, ktoré vytvorila skupina najvyspejších štátov krajín G7 uskutočnilo prieskum v 37 daňových rajoch a rozdelilo ich do troch skupín podľa súčasnej úrovne dodržiavania medzinárodných štandardov.

1. skupina – najvyspejšie krajiny, ktoré sú ochotné kooperovať s dozornými a regulačnými orgánmi vo vyspelých krajinách. Ide o Hongkong, Luxembursko, Singapur a Švajčiarsko. Dublin, Jersey, Guernsey a Isle of Man.
2. skupina - stredne pokročilé daňové raje – Andorra, Bahrajn, Bermudy, Gibraltar, Labuán (Malajzia), Macao, Malta a Monako.
3. skupina - „klasické“ „offshore“ centrá – Anguila, Antigua, Aruba, Bahamy, Belize, Britské Panenské ostrovy, Kajmanské ostrovy, Cookove ostrovy, Kostarika, Cyprus, Libanon, Lichtenštajnsko, Marshallove ostrovy, Mauritius, Nauru, Holandské Antily, Niue, Panama, St. Kitts and Nevis, St. Lucia, St. Vincent a Grenadiny, Samoa, Seychelly, Turks and Caicos a Vanuatu. (Hrvoľová, 2006, s. 47)

Krajín, ktoré sa považujú za daňové raje je oveľa viac. Graficky sú znázornené na nasledujúcom obrázku červenou farbou.

Obr. 5 Mapa znázorňujúca krajiny offshorových centier

Zdroj: http://www.transnationale.org/epays_pfbj.php

3 Možnosti využitia daňových rajov

3.1 Podnikanie v offshore lokalitách

Každá fyzická aj právnická osoba môže za splnenia určitých podmienok podnikat' v offshore centrách. Osoba musí mať k dispozícii minimálne stanovený obnos v britských librách alebo dolárov, prípadne takúto hodnotu v inej mene pokiaľ chce založiť spoločnosť v iných lokalitách. Táto možnosť je pre každého, kto chce zachovať diskretnosť, mať daňové úspory a ochrániť svoje aktíva.

Výhodou offshore centier je to, že ak v krajine rezidenta vládne politická nestabilita a nemôže zabezpečiť dôveru z uložených peňazí, offshore centrum investorovi túto dôveru zaručuje. V krajinách, kde miestna mena čelí inflácii a devalvácií sa obeživo stáva nestále. V najhoršom prípade sa môže stať, že z nedostatku tvrdej meny, môže vláda nariadiť zamedzenie výmeny za valuty. V Slovenskej republike v Zbierke zákonov č. 202 z roku 1995 § 39 (1) Pri nepriaznivom vývoji platobnej bilancie, ktorý zásadným spôsobom ohrozuje platobnú schopnosť voči zahraničiu alebo vnútornú menovú rovnováhu Slovenskej republiky môže vláda SR na návrh Národnej banky Slovenska vyhlásiť núdzový stav v devízovom hospodárstve, ak je bezprostredne vážne ohrozená platobná schopnosť SR voči zahraničiu, je zakázané

1. tuzemcom a cudzozemcom nadobúdať devízové hodnoty za slovenskú menu. Zákaz sa nevzťahuje na devízové miesta
2. uskutočňovať akékoľvek úhrady z tuzemska do zahraničia vrátane prevodov peňažných prostriedkov medzi bankami a ich pobočkami
3. ukladať peňažné prostriedky na účty v zahraničí.

Výhodou offshorových centier je, že podnikateľ môže investovať v akejkoľvek mene, ktorá je medzinárodne uznávaná. Je dovoľené mať viac účtov a v rôznych menách, ktoré sa môžu v ktoromkoľvek momente zmeniť. Ako bolo spomínané, dnešné vymoženosti techniky zaručia to, že táto zmena je možná už po jedinom telefonáte správnej osobe, ktorá je schopná túto zmenu previesť. Zo štatistiky vyplýva, že najviac operácií je v amerických

dolároch. Objem obchodu v tejto mene predstavuje až 85%. Dobré investície sú tiež britské libry a švajčiarske franky. V čase, keď neexistovala spoločná európska mena výhodná investícia bola aj v nemeckých markách.

Pri výbere krajiny investície je kľasť dôraz na stabilitu krajiny a jej právny systém. Dôležité je, aby takvazný „tax-free haven area (krajina daňového raja) bola vládou uznávaná. V prvom rade to znamená, že je zabezpečená 100% anonymita a vláda nemá kontrolu nad výmenou peňazí. Dobrá medzinárodná reputácia, striktné zákony pod ktorými fungujú banky, poisťovacie spoločnosti a ďalšie finančné inštitúcie zaručujú vyššiu bezpečnosť ktorú investori uprednostňujú pred vysokou úrokovou sadzbou. Investor si musí byť vedomý dôležitej skutočnosti. Nielen on si vyberá, ale aj banka má právo na výber. Pretože ani jedna z významných bánk si nedovolí pokaziť svoju reputáciu, kvôli neserióznym klientom. Je to prevencia proti praniu špinavých peňazí alebo ilegálnym obchodom. (Švač, 1996)

3.2 Fakty a mýty o daňových rajoch

1. Výhodou týchto centier je, že ani politické zmeny nemajú vplyv na bankové transakcie. Hlavné je, že v prípade nepokojov, treba ihneď kontaktovať banku o zamýšľanom rozhodnutí a rýchlo konať. Keďže neexistuje kontrola výmeny jednej meny na druhú, tak investor v hociktorom okamihu môže menu zameniť.
2. „Raj bez daní“ je obyčajne stanovený na 20 rokov. Výhodou je, že počas tohto obdobia nebude nikto vymáhať žiadne daňové priznanie. Z etického hľadiska, by sa však príjmy zo zahraničných účtov mali priznať v krajine rezidenta.
3. Veľa nezákonných fondov prejde cez offshorové centrá, pretože investor má zaručenú 100% diskretnosť. Neprezradenie tajomstva je ďalší fakt, ktorý ho ochraňuje. Kriminálne organizácie, práním špinavých peňazí si môžu dovoliť najmodernejšiu techniku a technológiu, zamestnávajú mozgy sveta zo sveta bankovníctva, práva, počítačov, účtovníkov a pod. V takomto prípade je veľmi ťažké proti nim bojovať. Finančné inštitúcie v Európe, USA a Kanade, ktoré zaznamenávajú finančné operácie presiahajúcu hodnotu 10 000 dolárov alebo

15 000 Eur, musia mať základné informácie o investorovi alebo jednotlivcovi. Tieto údaje sa musia archivovať v inštitúcií 5 rokov.

4. Finančné inštitúcie v offshorových centrách majú špičkových pracovníkov, špeciálne školených na to, aby vedeli rozoznať, či ide o pranie špinavých peňazí. Ak majú toto podozrenie, sú povinný to hneď hlásiť nadriadenému. Ak to pracovník zatají alebo nebude konať podľa obchodnej politiky finančnej inštitúcie, môže byť potrestaný odňatím slobody po dobu až 5 rokov.
5. Takmer každá svetová banka má svoje pobočky v krajinách daňových rajov. Preto je nemysliteľné aby napríklad Citybank, HBSC alebo akákoľvek svetovo známa banka si nechala poškodiť svoje meno. Najväčším lákadlom na pranie špinavých peňazí sú banky v Londýne, Amsterdame, Zurichu a Frankfurt nad Mohanom. Tieto mestá patria k najväčším čo sa týka finančných tokov cez banky. Denne nimi prejde niekoľko sto miliónov dolárov a preto je oveľa jednoduchšie v nich preprať peniaze, pretože v tom celkovom objeme sú najmenej nápadné.
6. Pochybné mýty, že finančné inštitúcie offshorových centier sú mekkou prania špinavých peňazí môže zdiskreditovať ich bankovníctvo.
7. Kapitál bánk v niektorých krajinách prijali veľmi prísny zákon a to taký, že svoj kapitál musia mať poistený najmenej na 90%. Týmto faktom nadobúdajú bezpečnostnom ráze a na serióznosti banky.
8. Viaceré offshore jurisdikcie neuzávajú rozhodnutia zahraničných súdov. Veriteľ bude čeliť byrokratickým zábránam. Súdiaca osoba musí zaplatiť vysoký poplatok a aj tak má malú šancu, že žiadosť bude kladne vybavená. Lepšie povedaná, je takmer nulová. Touto cestou sa môže vybrať iba v prípade najatia miestnych právnikov, ktorý ovládajú legislatívu daného štátu.
9. Offshore jurisdikcie si miestne právo vyžaduje, aby firma, ktorá sa zaregistruje mala adresu, rezidentného zástupcu a sekretárku.
10. Veľmi dôležitá poznámka je, že nič nie je zadarmo. Pokiaľ si klient otvorí sporiteľné konto, tak pri investícii niekoľko dolárov sa pri minimálnej investícii

vrátia už za jeden rok. Ďalšie roky peniaze zarábajú už pre klienta, ktorý profituje na úrokoch. Pri založení offshore firmy, trustu alebo poisťovacej spoločnosti treba rátať s registračnými poplatkami, ktoré sú účtované iba raz pri zakladaní. V niektorých krajinách existujú ročné poplatky za servisy. (Švač, 1996)

3.2.1 Založenie offshorových spoločností

Z roka na rok sa zvyšuje trend zakladania offshorových spoločností. Keď Panama bola prvýkrát zaregistrovaná ako daňový raj a medzinárodne uznaná, tak hneď v prvom roku, 1993, bolo zaregistrovaných 16 tisíc nových spoločností aj napriek tomu, že Panamská republika nemala práve najlepšiu reputáciu. Ako je spomenuté v predošlej podkapitole, založenie a vedenie offshorových spoločností nie je zadarmo. Príklady poplatkov za registráciu a servisné poplatky v niektorých krajinách je uvedené v nasledovnej krajine:

Tabuľka 2 Náklady na založenie a prevádzku spoločností v offshore lokalitách

Krajina	Založenie	Poplatky v d'alsích rokoch
	€	
Belize	950	500
Britské Panenské Ostrovy	1250	700
Gibraltar	2200	550
Hong Kong	2200	1300 ^{2.}
Cyprus ^{1.}	2500	1150 ^{3.}
Maurícius	1450	1100
Panama	1000	600
Seychelles	650	350
USA	900	55
Veľká Británia ^{4.}	1500	1200

Zdroj: : <http://www.zahranicne-spolocnosti.sk>

Legenda: 1. k poplatkom súvisiacim s cyperskými spoločnosťami je potrebné pripočítať 15 % DPH, 2., 3, 4. spoločnosti v týchto krajinách musia predkladať

auditované účtovníctvo, ktorého výška minimálneho poplatku je v HK 1000 €, na Cypre 800 €, britské spoločnosti 1000

V cene sú započítané všetky poplatky, vrátane kuriéra, ktorý prinesie zmluvu až na stôl zakladateľa. Pre účely zachovania anonymity riaditeľov a akcionárov sa započítavajú ďalšie spoplatnené služby:

- Nominee (dosadený) riaditeľ – fyzická osoba 400 € ročne (vrátane jednej generálnej plnej moci notársky overenej a apostilovanej a nedatovanej rezignácie)
- Nominee (dosadený) akcionár – právnická osoba 300 € ročne (vrátane Declaration of Trust notársky overenej a apostilovanej) (<http://www.zahranicne-spolocnosti.sk>)

Pri zakladaní offshare spoločností je nutné dodržať právne predpisy daného štátu, ako všade vo svete. Zakladaná spoločnosť musí mať meno, ktorej názov musí byť overený. Názov, ktorý už existuje alebo veľmi podobný s iným názvom, môže byť v registratúre zamietnutý. Každá registrovaná kancelária musí mať svoju kanceláriu v jurisdikcii, kde sa spoločnosť zakladá. Na adresu je doručená všetka pošta vrátane oficiálnych dokumentov, ktoré musia byť vybavené v danej krajine. Účtovníctvo môže byť vedené kdekoľvek na svete. Adresa spoločnosti sa môže meniť, stačí zmenu nahlásiť na miestom úrade. Pri zakladaní existuje niekoľko druhov firiem. (Švač, 1996)

3.2.2 Výhody založenia offshore spoločnosti

V posledných rokoch sa offshorové finančné inštitúcie začali zameriavať aj na malých a stredných podnikateľov. Vytvára špeciálne oddelenia a školí pracovníkov, ktorí vedú odborne poradiť tomuto druhu klientely. Keďže ide o malých podnikateľov, ani ich finančné obnosy nie sú tak vysoké ako u veľkých investorov. Preto inštitúcie majú pripravené iné portfólio produktov. Môžu si napríklad otvoriť úrokové konto na 3, 9, 12 mesiacov. Vymeniť doláre za inú menu, ktorá má predpoklad nárastu. Nakúpiť akcie iných firiem, investovať na burze a podobne. Banky sa riadia Baťovým heslom „naš zákazník, náš pán“. Toto heslo platí na sto percent. Pretože ak je klient spokojný, tak banka tým viac,

pretože klient zarobí a banka ešte viac. Výhoda tohto bankovníctva nie len o prístupe pracovníkov, ale výška úrokov je niekoľkokrát vyššia ako úroky v lokálnych bankách v krajine rezidenta. Hlavný prínos je hlavne ten, že jednotlivец alebo malý podnikateľ nemusí platiť daň. Naopak ešte poradia ako šikovne obísť daňové zákony v krajine rezidenta. Za ušetrené peniaze môže nakupovať stroje, rozširovať výrobu a podobne pretože jeho hlavným cieľom je byť konkurencie schopný na trhu a vytvárať zisk. (Švač, 1996)

Medzi hlavné výhody využitia offshorových lokalít:

- Absolútne utajenie informácií
- Ochrana majetku
- Nízka alebo nulová daň z príjmu
- Žiadne dedičské alebo darovacie dane
- Ochrana pred infláciou
- Obmedzenie zákonných povinností
- Zníženie prevádzkových nákladov
- Žiadne obmedzenia v manipulácii s devízovými prostriedkami
- Podpora a úľavy od lokálnej vlády
- Údaje o majiteľoch a riaditeľoch spoločností nie sú verejne prístupné
- Ľahký prístup na severoamerické a európske kapitálové trhy
- Žiadne obmedzenia v medzinárodnom obchode
- Daňové priznanie nie je požadované
- Žiadne importné/exportné limity
- Žiadna nákladná byrokracia

(<http://www.zahranicne-spolocnosti.sk>)

3.3 Najznámejšie spôsoby využitia daňových rajov

Medzinárodné daňové plánovanie definujú finanční špecialisti ako systematickú analýzu a následné využívanie rôznych nástrojov a krokov, ktoré by mohli viesť k zníženiu celkovej daňovej povinnosti daňového poplatníka v súčasnom alebo budúcom období. To je možné prostredníctvom rozmiestnenia príjmov do jednotiek, ktoré sú zdaňované v rozdielnych daňových režimoch pri súčasnom využití znížených sadziieb a iných úľav umožnených daňovými zákonmi. Pojem medzinárodné daňové plánovanie je často nahradzované pojmom daňová optimalizácia. V podstate ide o nadväzujúci proces, keďže logickým cieľom daňového plánovania ekonomických subjektov by mala byť daňová optimalizácia. Existuje viacero možností využívania daňových rajov a daňovej optimalizácie prostredníctvom „offshore“ spoločností. (Teplická – Ďurkovská, 2009)

Daňová optimalizácia je súhrn daňových trikov, legálnych daňových nástrojov ako minimalizovať daňovú povinnosť, ktorú je daňovník povinný platiť štátu podľa daňových zákonov. Za posledných desať rokov slovenské daňové subjekty značne pokročili vo využívaní daňovej optimalizácie. Stále však existuje potenciál na využívanie rezerv v tejto oblasti. Efekt daňovej optimalizácie sa prejavuje účinne najmä v dlhodobom časovom horizonte. Okrem priameho vplyvu na zvýšenie zisku daňových subjektov prispieva aj k zníženiu rizík firemnej ekonomiky v trhovom prostredí. Podstata medzinárodného daňového plánovania teda vychádza z jednoduchého faktu: nikto nie je povinný platiť väčšie dane ako skutočne musí. Každý má právo urobiť všetko preto, aby minimalizovali náklady svojho podnikania, a to vrátane daňových nákladov. Nie je teda nič zlé a protizákonné na tom, ak sa podnikateľ rozhodne, že aktivita, ktorú prevádzkuje vo svojej materskej krajine, z daňových dôvodov preniesie na zahraničnú spoločnosť. Celý tento proces sa realizuje a je uskutočnený vďaka rozsiahlemu množstvu zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia, ktorých zmyslom je odstránenie dvojitého zdanenia. S daňovým plánovaním a daňovou optimalizáciou úzko súvisí pojem daňová špekulácia. Spočíva v správnom používaní zákonných inštitútov a vo využívaní medzier v daňových zákonoch a ekonomickej legislatíve štátu, v transferoch podnikateľských aktivít do daňových rajov, ako aj vo využívaní všetkých ostatných legitímnych prostriedkov na báze daňovo-úctovných a právnych vedomostí. Aj keď je daňová optimalizácia legálnou snahou firiem zaplatiť čo najnižšie dane, vo svojej podstate je obchádzaním daňových zákonov.

Potenciálnym ohrozením ekonomiky jednotlivých krajín sú predovšetkým nepresné pravidlá, ktoré v daňových rajoch existujú. Neprehľadná vlastnícka štruktúra, nemožnosť kontroly operácií, politický klientelizmus, to všetko znižuje šancu včasného odhalenia účtovných podvodov. Týždenník Trend citoval vyjadrenie prezidenta Medzinárodnej účtovníckej federácie, Reného Ricola: „Problém je, že často ide o špinavé peniaze pochádzajúce z korupcie a trestnej činnosti. Neprehľadnosť spôsobuje, že neviete, s kým sedíte za stolom. Šéf každej bankovej pobočky vo Francúzsku musí hlásiť transakcie prevyšujúce osemtisíc eur. Zároveň však nechávame v offshore rejoch cirkulovať miliardy.“ (Teplická – Ďurkovská, 2009)

V daňových rajoch sa zámery jednotlivých spoločností uskutočňujú prostredníctvom tzv. preferenčných daňových režimov. Súčasný globálny svet ponúka najmä tieto modely daňového zvýhodnenia:

- individuálne daňové zvýhodnenia ponúknuté veľkým strategickým investorom,
- daňové zvýhodnenia pre holdingy,
- daňové zvýhodnenia využívajúce teritoriálny princíp zdanenia,
- daňové zvýhodnenia spočívajúce v aplikácii zníženej sadzby dane z príjmov (napríklad Holandské Antily, Cyprus, Maďarsko),
- daňové výhody vyplývajúce z paušálneho oslobodenia pre niektoré subjekty (napríklad Seychely, Britské Panenské ostrovy),
- daňové zvýhodnenia v krajinách, kde neexistuje žiadna daň z príjmov (Bahamy, Anguilla, Kajmanské ostrovy).

Podľa týchto kritérií sa v internacionálnom daňovom plánovaní vyprofilovali štyri hlavné skupiny krajín:

- krajiny ponúkajúce individuálne daňové výhody (napríklad Slovenská republika v prípade zahraničných investorov),
- vyspelé krajiny s vysokým daňovým zaťažením, avšak s ponukou daňového zvýhodnenia pre holdingy alebo iné podobné zvýhodnenia (napríklad členské

krajiny Európskej únie ako Belgicko, Francúzsko, Dánsko, Rakúsko, Veľká Británia),

- vyspelé krajiny umožňujúce vznik daňovo oslobodených subjektov (Hongkong, Panama, Jersey a Guernsey),
- typické daňové kraje – prevažne ostrovy v atraktívnych dovolenkových teritóriách, ktoré nemajú daň z príjmov a pre firmy etablované v ich krajine zaviedli len relatívne nízke ročné paušálne poplatky.

3.4 Zásady pri založení offshore spoločnosti

Podnikatelia, ktorí nie sú dostatočne informovaní si myslia, že si stačí vybrať niektorú offshore krajinu, podľa toho ako im je sympatická alebo podľa dostupnosti, založiť si tam offshore spoločnosť a že sa im účinne zníži daňová povinnosť. Bez premyslenej daňovej koncepcie, analýzy a odborného poradenstva si týmto konaním podnikateľ narazí viac na problémy ako by mal úžitku. Preto je nutné offshore problematike venovať dostatočnú pozornosť, stále sa vzdelávať, aby neprišlo k porušeniu zákonov v žiadnej zo zúčastnených krajín a v konečnom dôsledku, aby splnilo cieľ – aby daňové plánovanie správne fungovalo v dlhodobom horizonte. Spoločnosť Akont Slovakia s. r. o, ktorá sa venuje zakladaniu offshore spoločností a odbornému poradenstvu vyvinula desať základných zásad vyplývajúce zo zakladania spoločnosti.

1. **Chápanie offshore podnikania** – Nutnosť zamyslieť sa nad každým vzťahom a transakciou medzi jednotlivými firmami. Pri zakladaní musíme detailne ovládať všetky daňové a právne aspekty, ktoré medzi sebou súvisia. V prvej fáze je veľmi vhodné sa poradiť o plánovanej koncepcii, pretože na túto fázu nadväzujú ďalšie. Školení odborníci, ktorí sa zaoberajú touto problematikou vám poradí, či navrhnutá koncepcia je správna, prípadne ju upraví tak, že nebude existovať iná, lepšia, možnosť daňovej optimalizácie.
2. **Spoločnosti offshore a onshore, analýzy transakcií** – Pred založením spoločnosti, je vhodné urobiť analýzu podstatu budúcich offshore a onshore transakcií. Zanalyzovať právne znenie všetkých zmlúv. Pri analýze treba

zabezpečiť, že pri transakciách sa dodržia všetky legálne hranice, aby zvolená offshore štruktúra dlho fungovala a aby nebol problém s daňovými úradmi.

3. **Výber** - V prvom rade si treba pripraviť funkčnú koncepciu offshore spoločnosti a až potom sa spoločnosť zakladá. Offshore jurisdikcie poskytujú podobné služby, ale každá sa líši v nejakom detaile. Môže sa stať, že na požadovaný účel, ktorý podnikateľ má, ktorý je zasadený do celkovej daňovej koncepcie, tak v konečnom dôsledku môže byť výhodnejšie založiť onshore spoločnosť. To znamená, že spoločnosť bude rezidentná v krajine ako napríklad Holandsko, Veľká Británia, Dánsko, Cyprus alebo Malta, ktorá má štandardné zdanenie.
4. **Postoj daňového úradu** – Daňové úrady veľmi pozorne sledujú a preverujú, pokiaľ sú v účtovníctve faktúry z offshore krajín. Preto, aby nevznikli problémy a panika je dobré vedieť aké sú štandardné postupy daňových úradov k daňovému plánovaniu. Preto sa vyplatí mať skúsenosti a odborníkov, ktorí poradia v oblasti medzinárodného daňového plánovania. Riešenia sú také, aby korešpondovali zo zákonmi a zo strany daňového úradu boli tiež legitímne.
5. **Povinnosti** – Každé podnikanie, aj keď v krajinách daňových rajoch je spojené aj s povinnosťami v rezidentnej krajine. Takéto povinnosti si treba splniť, pretože môžu ušetriť nemalé finančné prostriedky za pokuty, ktoré vyplývajú z nedodržania predpisov a povinností. Ide napríklad o tieto povinnosti: registrácia k DPH, oznamovacia povinnosť voči Národnej banke Slovenska, účtovníctvo, certifikát o daňovom domicile, apostilačná doložka a podobne. Zväčša týchto úloh môže vyriešiť obchodný partner a vlastné kapacity podnikateľ využije len na efektívne činnosti svojho podnikania.
6. **Priebežný monitoring** – V každej krajine sa daňová politika mení a stále vyvíja. Všade vo svete dochádza k relatívne častým zmenám. Preto, založiť offshore spoločnosť nestačí bez solídneho monitoringu. Aby sa zamedzilo vzniku problému, treba zmeny sledovať, hodnotiť ich. Pretože môžu ovplyvniť funkčnosť podnikateľskej štruktúry. V horšom prípade negatívne, ale na druhej strane môžu otvoriť ďalšie možnosti ako podnikanie viac zefektívniť.

7. **Cena za offshore spoločnosť** – Nič nie je zadarmo a ani založenie offshore spoločnosti sa nezaobíde bez poplatkov. Treba rozlišovať, čo podnikateľ zaplatí pri založení offshore spoločnosti a k tomu fixné ročné poplatky, ktoré zahŕňajú kompletný administratívny, právny a správny servis. Keď sa podnikateľ rozhodne pre konzultačnú spoločnosť, ktorá sa zaoberá zakladaním a poradenstvom v oblasti offshore, treba si dobre preveriť, čo všetko poplatky zahrňujú, či je v ňom aj priebežné poradenstvo. Veľmi dôležité je poradenstvo v prípade, že nastane nejaký problém alebo zmena vo funkčnosti offshore štruktúry a ako konzultačná spoločnosť zabezpečí nápravné opatrenia. Ďalej by sa mal podnikateľ zaujímať o to, či v rámci ceny sú zahrnuté napr. spracovanie a apostilácia dokumentov, služby menovaného akcionára a konateľa, zaistenie funkčnej adresy, vedenie účtovníctva, spracovanie daňového priznania a jeho podania, otvorenie účtu a podobné služby. Takého služby by mali byť súčasťou ceny za poskytnutý servis.
8. **Holdingová spoločnosť a štruktúra** – Každý podnikateľ má špecifické požiadavky, ktoré sú často zložité. Pre ich fungovanie sa vytvoria jedinečné holdingové štruktúry na základe individuálnej zákazky. Servis zahŕňa návrhy riešenia na zefektívnenie alebo reštrukturalizáciu, ktoré podľa požiadavky zohľadňuje veľké množstvo faktorov.
9. **Zodpovedný spoločník pre offshore servis a poradenstvo** – Podnikateľ, ktorý sa rozhodne založiť si offshore spoločnosť bude potrebovať odborné poradenstvo. Preto by si mal pred týmto krokom urobiť prieskum medzi spoločnosťami, ktoré tento servis ponúkajú. Hlavnú úlohu by mali hrať skúsenosť a rozsah ponúkaných služieb.
10. **Prístup a dôvera** – V tomto druhu podnikania, podnikateľ musí mať dôveru v partnerovi. Preto veľmi záleží na osobnom prístupe konzultačnej spoločnosti, na lojalite a dôvere. Ide o dlhodobú spoluprácu, takže podnikateľovo rozhodnutie musí byť založené na istote a budované na kvalitnom základe. (zdroj: <http://www.akontslovakia.sk>)

3.5 Spôsoby využitia daňových oáz

Vzhľadom k tomu, že každá krajina poskytuje rôzne služby, existujú obrovské možnosti využitia offshore spoločností a štruktúr. Tieto možnosti sú založené na základných modeloch využitia. Možnosti využívania daňových štruktúr sa prejavujú pri rozdelení podľa typu činností:

Medzinárodný obchod – jeden z najčastejších motívov, pretože subjekt založený na vhodnom daňovom raji môže byť výborné riadiace centrum pre obchodné transakcie. Táto štruktúra je využívaná vyspelými logistickými službami.

Činnosť holdingových spoločností – medzinárodné spoločnosti využívajú obyčajne „holandskú cestu“. V tomto prípade holdingová spoločnosť vlastníaca podiely v dcérskych spoločnostiach sa zaregistruje v Holandsku a to jej umožňuje využívať sústavu zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia pre transfer dividend a kapitálových ziskov. Malé a stredné firmy dávajú prednosť registrácie holdingu v klasických daňových rajoch ako Bahamy, Britské Panenské ostrovy, Niue a iné.

Výhodou je možnosť veľmi účinne plánovať daňové zaťaženie jednotlivých transakcií, centralizovať príjmy z finančných transferov vo vhodnej krajine, aby boli k dispozícii celému holdingu.

Akumulácia príjmov z duševného vlastníctva – týka sa to firiem, ktoré sídlia v krajine s bežným daňovým zaťažením a stanú sa majiteľmi patentu, značky alebo know-how. Keď sa rozhodnú profitovať z týchto práv predajom licencií, tak príjmy poplatkov sa zdania v tej krajine, kde sídli. Môžu podliehať aj zrážkovej dani z príjmov za predpokladu, že platcovia sídlia v inej krajine. Preto tieto nehmotné aktíva sú často držané prostredníctvom spoločností registrovaných vo vhodných podmienkach umožňujúce využiť zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia a zároveň ponúkajú vhodný daňový režim (Cyprus, Holandsko, Veľká Británia)

Financovanie spoločnosti – riadenie financií pomocou pôžičiek a iných úrokových inštrumentov. Vďaka úrokovým mieram a prácou s menovými rizikami sa optimalizujú finančné toky vo vnútri holdingových spoločností.

Investície formou cenných papierov – podiely v spoločnostiach hrajú veľmi dôležitú úlohu. Táto optimalizácia je nutná v dôsledku existencie neúmerného zdanenia ziskov z predaja cenných papierov. Veľmi často nie je možné účinne využiť daňový štít v prípade strát. Preto typy investičných cenných papierov sa sústreďujú v spoločnostiach, ktoré sú založené v krajinách, ktoré umožňujú minimalizovať daňové dopady.

Správa majetku – umožňuje zakryvať vlastníctvo a legálne sa vyhnúť vysokým daniam z majetku, príjmov a kapitálových ziskov, dedičským daniam, nárokom zo strany budúcich veriteľov.

Poskytovanie služieb – v krajinách ako napr. Libéria, Cyprus, Bahamy sú typickými offshore krajinami, v ktorých je možné registrovať lode za účelom medzinárodného obchodu ale vlastný úžitok. Prednosťou je využitie vlajok týchto štátov, ktoré zaručia veľmi nízke náklady, jednoduchosť registračnej procedúry, neplatenie dane z príjmu z činností obchodných lodí a podobne.

Zamestnávanie – ak sa napríklad spojí firma na Slovensku so zahraničnou v krajine daňového raja, ktorá vyvíja software a potrebuje platiť programátorov, tak prostredníctvom organizačnej zložky zaregistrovanej na Slovensku odchádza k úsporám na platbách zdravotného a sociálneho poistenia. Dane a odvody sa platia na základe právnych predpisov kde je materská firma.

Banková a poisťovacia činnosť – Niektoré offshore centrá v obmedzenej miere ponúkajú možnosť založenia offshore banky aj nebankovým subjektom. Tie sú často využívané ako napríklad záštita niektorých obchodných transakcií bankovým ústavom, poskytovateľ bankových záruk a podobne. Čo sa týka poisťovacej činnosti, tak sa často využíva pri problémoch exportu do menej rozvinutých trhov. Dochádza k riziku do doby, kým importér fyzicky nezaplatí za tovar. Exportér do tej doby vykazuje príjem, ale bez možnosti znižovania daňového základu. Preto sa môže využiť poisťovanie spoločností založených v offshore krajinách, ktoré poisťujú riziká spoločností do daného holdingu.

Výroba – Veľa krajín ako napríklad Cyprus, Írsko, Honkong, Malta ponúka rad výhod podnikateľom, ktorí plánujú svoju výrobnú činnosť realizovať priamo na

tomto území. Zvýhodnenie zahraničných investorov je v podobe daňových úľav alebo prázdnin, zrýchlené odpisy, subvencie, pestrá skladba daňovo odčítateľných položiek a podobne. (<http://www.akontslovakia.sk>)

3.5.1 Pranie špinavých peňazí

Pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu považujeme za veľmi dynamický jav. Osoby, ktoré nelegálne obchodujú menia svoje techniky a zvyčajne tím ľudí, ktorí pre nich pracuje je veľmi špekulatívny. Aby sme vedeli rozlíšiť pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu od legálneho obchodovania, je potrebné lepšie zameranie úsilia nezúčastnených osôb pod ktoré spadá vláda, súdne orgány, regulátory a privátny sektor. Musia sa lepšie stanoviť priority zdrojov, kde sa môžu zabrániť tejto aktivite alebo identifikovať, kde sú jej riziká a slabiny. Najúčinnějšía bariéra je prevencia a hlavný míľnik je prijatie zákona na boj proti praniu špinavých peňazí. Tento zákon v Slovenskej republike nadobudol účinnosť 1. 10. 1994. Zákon Národnej radz Slovenskej republiky č. 249/1994 Z. z. o boji proti legalizácii príjmov z najväznejších, najmä organizovaných foriem trestnej činnosti. Zákon bol novelizovaný, pretože so vstupom Slovenska do Európskej únie bolo treba dosiahnuť, aby zákonná úprava splnila všetky kritéria a požiadavky Európskych dokumentov, ktoré upravujú túto oblasť a aby bola plne kompatibilná s právnymi normami Európskej únie.

Zákon vytvoril účinné mechanizmy do ktorých zapojil aj banky. Uložil im povinnosť ohlásiť podozrivé bankové operácie uvedené vo všeobecne záväznom právnom predpise. Pri tom bola zadefinovaný pojem podozrivej bankovej operácie. „Je to taká operácia, pri ktorej úkon alebo údaj o nej jej podľa poznatkov banky alebo pobočky zahraničnej banky podozrivý.“ (Stieranka, 2008)

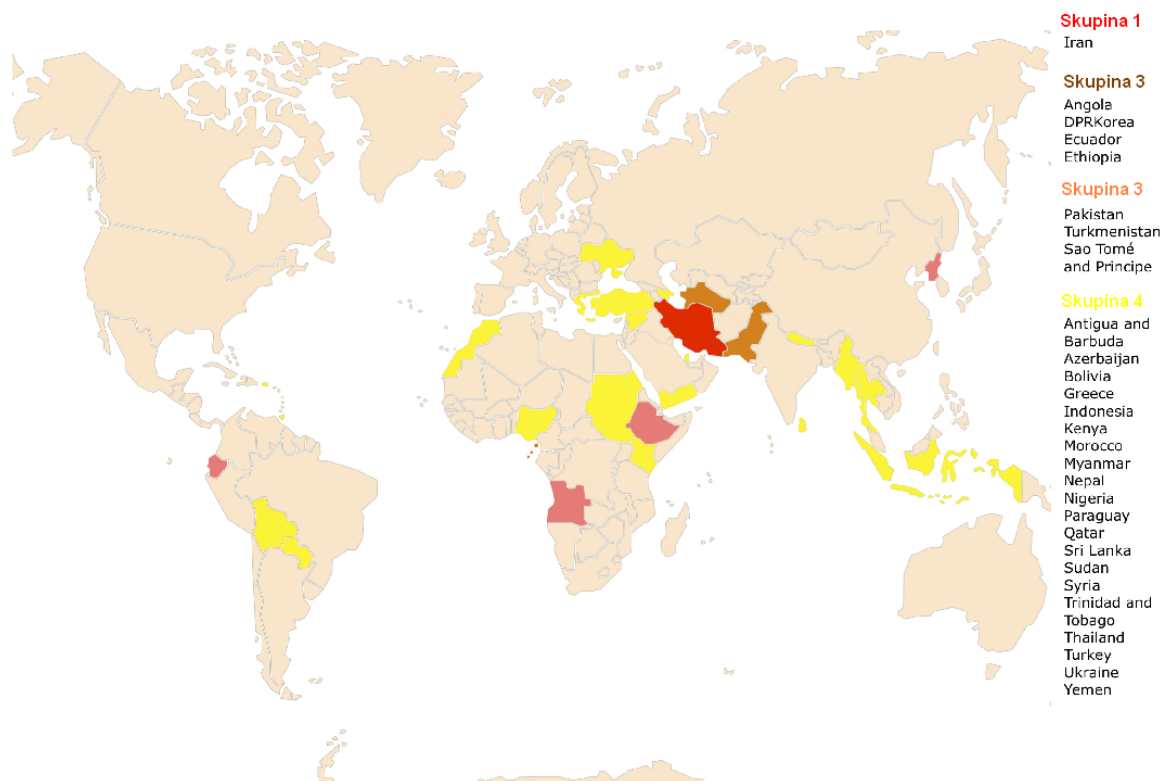
Vyhláška ďalej špecifikuje, čo sa považuje za podozrivú operáciu:

- a) Jednorazový vklad a výber nad 1 660 € alebo v protihodnote v cudzej mene vykonaná klientom.

- b) Častá opakovateľnosť hotovostného vkladu aj pod túto sumu v eurách alebo v inej svetovej mene, ktorých vkladáním vznikol význačný vklad alebo ktoré sa neskôr previedli na miesto, ktoré klient obyčajne nevyužíva.
- c) Bezhotovostné vklady klienta a tretích osôb, následné výbery, na ktoré sa obyčajne používajú iné formy platobného styku, napr. šeky, akreditívy, zmenky.
- d) Používanie týchto foriem platobného styku obvyklých v zahraničí v prípadoch, keď forma platobného styku nie je obvyklá pri známých obchodných aktivitách klienta.
- e) Časté nákupy cestovných šekov v cudzích menách a ich opakovaný odpredaj späť banke.
- f) Platby v hotovosti klientom na preplácanie bankových zmeniek alebo iných obchodovateľných cenných papierov.
- g) Častá zmena hotovosti na inú menu bez jej uloženia na účte.
- h) Časté otváranie viacerých účtov, ktorých množstvo je v zjavnom nepomere k predmetu ich činnosti a prevody medzi týmito účtami.
- i) Pohyby na účtoch klienta, ktoré nezodpovedajú povahe alebo rozsahu ich podnikateľskej činnosti.
- j) Neochota až odmietnutie poskytnúť informácie pri bankovej operácii alebo snaha o minimalizáciu informácií. Poskytnutie takých informácií, ktoré môže banka len veľmi ťažko preveriť.
- k) Snaha klienta o vstup do zmluvného vzťahu s bankou alebo vykonanie bankovej operácie po predložení nejasných projektov.
- l) Počet obrátov na účte v jeden deň alebo v dňoch nasledujúcich po sebe, nezodpovedajúcich obvyklým peňažným operáciám klienta.
- m) Poskytnutie úveru, ktorý je zabezpečený hotovostným vkladom v cudzej mene treťou osobou, ktorá nie je banke známa.
- n) Splatenie poskytnutého úveru pred dohodnutým termínom splatnosti najmä vtedy, keď mal klient so splácaním problémy.

- o) Časté spätné presuny finančných prostriedkov do zahraničných bánk so sídlom v rizikových oblastiach. (zdroj: <http://www.zbierka.sk>)

Unverzita v Baseli robila skutočný prieskum a výsledky priniesli zoznam národností, kde je skutočne vysoké riziko prania špinavých peňazí a finančného terorizmu. Ako nižšie mapa indikuje, len jedna zo zoznamu 28 krajín je medzi daňovými rajmi a tento národ patrí do kategórie s najnižším rizikom. (zdroj: <http://danieljmitchell.wordpress.com>)

Obr. 6 Vysoké riziko juristikcie prania špinavých peňazí a finančného terorizmu

(zdroj: <http://danieljmitchell.wordpress.com>)

4 Daňové raje v súčasnosti verzus Európska únia

4.1 Európska únia a jej vzťah k daňovým rajom

Ak vezmeme do úvahy postupný presun zdaňovacích a riadiacich centier, zúčtovacích centrál väčšiny kľúčových európskych firiem mimo teritória materských krajín, teda mimo Nemecka a Francúzska, dochádzalo stále k väčšiemu a väčšiemu odlevu finančných tokov mimo teritória EÚ, čo sa prejavilo nielen poklesom príjmov národných rozpočtov, ale aj zmenšením celkového objemu prostriedkov, ktoré mala EÚ k dispozícii. Ak smernice o boji proti špinavým daňovým rajom mali viesť k výraznému stransparentneniu finančných tokov, dnes sa uvažuje o tom, že sa sprísnia podmienky pre firmy, ktoré sú evidované v týchto daňových rajoch; malo by sa to týkať mnohých firiem (nemecké, americké alebo francúzske firmy), ktoré umiestnili svoje zúčtovacie centrum v daňových rajoch. Je zrejmé, že národné vlády si v dôsledku hospodárskej krízy čoraz viac uvedomujú problémy, ktoré súvisia s unikajúcimi finančnými zdrojmi. Napríklad vláda Spojených štátov amerických odhaduje straty z titulu umiestnenia zúčtovacích centier amerických firiem mimo teritória americkej jurisdikcie na sumu okolo 150 – 170 mld. USD ročne. V Európskej únii je odhad strát vyplývajúcich z umiestnenia zúčtovacích centier mimo teritória EÚ na úrovni okolo 100 – 120 mld. eur ročne. Tu treba upozorniť aj na ďalšiu skutočnosť. Mnohé zákony upravujúce činnosť firiem z hľadiska ich daňových a odvodových povinností sú relatívne deravé. Z tohto dôvodu, podľa prieskumu nemeckého ministerstva financií, len v samotnom Nemeckom účtovné operácie, ktoré nie sú porušením zákona, ale sú na hrane zákona, pripravujú Nemecko o sumu približne 500 – 550 mld eur ročne. Rozsah takýchto silných tokov financií mimo teritória materských krajín, prípadne mimo teritória materského obchodného zoskupenia, teda EÚ, nemohol zostať trvale bez následkov. (Workie, 2009)

Dôsledkom tohto vývoja bola situácia, keď podniky stále väčšiu časť zarobených finančných prostriedkov presúvali mimo teritória, kde ich zarobili; pritom pripomíname, že transnacionálne kooperácie v poslednej dekáde sa zoštíhlili zhruba o 40 %, ale ziskovú maržu zvýšili o viac ako 35%. To znamená, že dochádzalo k znižovaniu zamestnanosti

nielen procesmi outsourcingu a offshoringu v prospech málo rozvinutých krajín, ale aj transferom finančných zdrojov mimo teritória materských krajín, a to z hľadiska nových členských štátov v strednej Európe postupne zintenzívňovalo tok návratu finančných prostriedkov cez dividendy z projektov realizovaných v týchto krajinách strednej Európy. Pretože väčšina zahraničných firiem dostala daňové prázdniny a využívala benevolentné daňové predpisy v nových členských štátoch, rozsah finančných tokov v súčasnosti už preyšuje sumu minimálne 300 mld. eur ročne. Tieto prostriedky chýbajú nielen vo finančnej stabilite krajín strednej a východnej Európy, ale stáva sa to aj veľkým problémom pre celé Európsku úniu. Z tohto hľadiska sa oddelené kontrolovanie daňových systémov, odvodových systémov, transferov finančných tokov a zúčtovacích centier sa ukazuje ako príliš neefektívne. Pravda, ideálnym riešením by bolo vytvorenie komplexného dohľadu nad peňažným, poisťným a kapitálovým trhom vrátane prepojenia informácií. V tomto smere by napríklad smernica o zdaňovaní úrokov v jednotlivých členských štátoch mala byť pravdepodobne rozšírená aj na zdaňovanie dividend za jednotlivé firmy v teritórii EÚ, aj v teritórii daňových rajov. Vzhľadom na to návrhy kontroly a kontrolných mechanizmov pri operáciách na kapitálových trhoch, čo napríklad navrhujú USA alebo EÚ, nebudú môcť byť riešením problémov, pretože kľúčovou časťou týchto problémov je vlastne presúvanie prostriedkov medzi peňažným, poisťným, kapitálovým trhom, komoditnými trhmi, ako aj medzi jednotlivými teritóriami prostredníctvom daňových rajov. Z tohto dôvodu je teda nevyhnutná nadnárodná a systémová kontrola finančných tokov takým spôsobom, aby boli postihnuté všetky ich stránky, ktoré existujú v globálnom finančnom svete. (Workie, 2009)

Finančná kríza obrala veľa firiem o milióny, ale firmy zvyšné milióny uschovali v daňových rajoch. Daňové raje obrali Európsku úniu o stovky nezdanených miliárd eur. Nedostatok peňazí iba posilnil vplyv svetovej krízy, ktorá sa prejavila aj v Európe. Ale predsa niekto na kríze zarobil. V roku 2008 najväčšia britská odborová organizácia Unite vyrátala, že zo štátnej pokladnice uniklo pred ich riadnym zdanením až 35 miliárd eur. V skutočnosti sa peniaze do pokladnice ani nikdy nedostali. Z podnikateľskej činnosti smerovali priamo do daňových rajov. Peniaze o ktoré prišli, mohli slúžiť ako stimulačný balík pre ekonomiku.

Celkovo Európska únia v roku 2008 prišla o 40 mil. eur na podvodoch s daňou z pridanej hodnoty. Európsky parlament je z toho dosť znepokojený, pretože to predstavuje až 3% hrubého domáceho produktu únie. Toto číslo kolísalo smerom hore v období dopadu krízy na Európu, naopak do krajín Karibiku alebo Švajčiarska prúdilo omnoho viac peňazí.

(zdroj: <http://podnikanie.etrend.sk>)

Problémom v Európskej únii sa stáva aj ďalšia skutočnosť. V súčasnosti v rámci liberálneho toku pohybu kapitálu medzi jednotlivými členskými štátmi nie je možné dosiahnuť v rámci kontrolných mechanizmov reálne definovanie vzťahu medzi dcérskymi a materskými spoločnosťami v rámci finančnej inštitúcie, ale aj v rámci podnikateľských subjektov. Transferové ceny a otázka zúčtovacích centier veľkých korporácií mimo teritória EÚ nedovoľujú odhaliť všetky vnútorné finančné toky, ku ktorým dochádza v Európskej únii. Napríklad spoločnosť Volkswagen v Bratislave má svoje zúčtovacie centrum v Bruseli a druhé zúčtovacie centrum je na Cypre, a aj tam kontrola finančných tokov nie je dostatočná. Odhalenia celého radu finančných podvodov a afér v rokoch 2005 – 2007 sa týkali firiem Siemens, Volkswagen a ďalších firiem, pričom transferovanie obrovských súm sa dialo pod heslami nadačných presunov a investičných procesov, fúzií, akvizícií. (Workie, 2009)

4.2 Daňové raje v Európe

V Európe sa daňové raje dostali do najväčšej pozornosti za posledné roky. Ide o vykreslenie negatívnych dopadov existencie daňových rajov. Postaralo sa o to Nemecko a jeho škandál v dôsledku krátenia daní bohatými Nemcami cez Lichtenštajnské nadácie, ktoré takto obrali Nemecko o štyri miliardy eur. Malé kniežatstvo ležiace medzi Švajčiarskom a Rakúskom je jedným z troch najproblematickejších daňových rajov Európy spolu s Monakom a Andorrou. Okrem týchto rajov sa však za ďalšie dajú v určitej miere považovať aj Švajčiarsko a Veľká Británia. Konflikt medzi Nemeckom a Lichtenštajnskom odštartoval bývalý zamestnanec lichtenštajnskej banky LGT Group, Heinrich Kieber, keď predal nemeckej tajnej službe BND údaje o kontakoch bohatých Nemcov v kniežatstve. Vzhľadom na tieto skutočnosti zaujala stanovisko aj Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). OECD stále vedie na čiernej listine nespolupracujúcich

krajín v boji proti daňovým únikom Lichtenštajnsko, Monako a Andorru. Lichtenštajnsko je lákavý vysokou anonymitou bankových služieb. Ako informovala agentúra Reuters, podľa OECD všetky tri krajiny „vytvárajú možnosti na nelegálne daňové úniky z iných štátov“. Ako informovala ratingová agentúra Standard & Poor's, prípadná výraznejšia zmena legislatívy smerom k vyššej transparentnosti bánk by „úplne zrušila konkurenčnú výhodu v porovnaní s bankami vo veľkých ekonomikách“. (Teplická – Ďurková, 2009)

4.2.1 Gibraltár

Táto vstupná brána do Stredozemného mora má len 6 km² a je to polostrov spojený so Španielskom. Je samosprávnou jednotkou, ktorá má na čele guvernéra dosadeného anglickou kráľovnou. Právny systém je založený na báze anglického civilného práva a nerobí rozdiely medzi onshore a offshore finančnými inštitúciami.

Špeciálne pripravovaní bankoví špecialisti v prípade akýchkoľvek pochybností o investorevi musia informovať nadriadených. Aj keď je zákonom ošetrená anonymita vkladateľov v prípade podozrenia prania špinavých peňazí, alebo ak sú aktíva nadobudnuté z drog či nekalého obchodu, môže banka poskytnúť nevyhnutné informácie. Tento nárok nevzniká iným zahraničným daňovým úradom.

Obľúbenosť Gibraltáru ako offshorového centra je v tom, že oproti domácejmu obyvateľstvu, ktoré je zdaňované, tak zahraniční investori sú zákonne z tejto povinnosti vyňatí. Na porovnanie – daň cudzích firiem 2-18%, domáce firmy 35%, obyvateľstvo 30 – 50%. Exempt firmy neplatia dane, daňové prázdniny trvajú 25 rokov. Otvorenie osobného účtu je veľmi jednoduché. Jeden z dôvodov je, že banky nevyžadujú referencie domácej banky. Banky si stanovujú minimálne sumu pri založení na aktiváciu účtu a každá transakcia v banke je presne evidovaná. Existuje niekoľko druhov účtov a výber je najlepšie konzultovať s odborníkom.

4.2.2 Guernesey

Tento malý ostrov, ktorý je samostatne spravujúci a nezávislý štát sa nachádza pri francúzskom pobreží. Z historického pozadia, ostrovy patrili pod správu Normandského

vojvodstva Williama, od čias, keď si podrobil Anglicko. Pozícia ostrovom bola do roku 1204, keď kráľ John of England vyhnaný, ale ostrovy ostali Anglicku. Politicky a ekonomicky sú nezávislé na Veľkej Británii.

Otvoriť si účet nie je nič zložité, ale je potrebné priniest' referencie zo svojej banky. Postup otvorenia účtu je veľmi podobný Gibraltáru. Treba si dobre rozmyslieť aký druh účtu bude klientovi najviac vyhovovať. Guernesey má medzi offshorovými centrami veľmi dobrú reputáciu. Tento malý ostrov patrí k menšine centier, ktoré nemajú zákon o mlčanlivosti. Prezradenie tajomstva sa nepovažuje za trestný čin, čím sa o finančnom účte môže dozvedieť v podstate hocikto. Zaujímavé je, že tieto informácie sa neposkytujú daňovým úradom. V prípade, že je vážne podozrenie, že ide o nelegálnosť vkladu alebo pranie špinavých peňazí, jedine Kráľovský súd môže rozhodnúť o poskytnutí informácií.

Ďalší rozdiel medzi Guernesey a inými offshorovými centrami je ten, že aj zahraničné firmy platia dane z príjmu a zisku. Dane z hnutel'ného a nehnuteľného majetku sa neplatia.

4.2.3 Ostrov Man

Ostrov leží v Írskom mori medzi anglickom a Írskom a patrí k obľúbeným dovolenkovým destináciám. Na ostrove žije niečo cez 80 tis. obyvateľov. Legislatíva sa vzťahuje k anglickému civilnému právu. Rozdiel je v tom, že parlament odsúhlasil zákony, ktoré ho robia offshorovým centrom, pretože sú zvýhodnené pre zahraničných investorov. Kým osobný príjem rezidentov sa zdaňuje 15%, ale príjmy zahraničného investora sú zdaňované iba v tom prípade, ak ich nadobudol priamo na ostrove. Rezidentné spoločnosti platia 20% daň zo zisku a Exempt spoločnosti majú stanovený fixný poplatok, dane neplatia. Na území ostrova Man je zákonom daná diskretnosť a utajovanie informácií o účte majiteľa a daňové úrady iných krajín nemajú nárok na ich zverejnenie. Na tomto ostrove je pre investorov viac výhodné založiť si poisťovaciu spoločnosť, nie však banku, ktorá nemá tak dobré podmienky založenia.

4.2.4 Švajčiarsko

Táto malá, ale vyspelá a ekonomicky silná krajina v západnej Európe patrí asi k najznámejším offshorovým centrám. Švajčiarsko si svoju demokraciu budovalo až 7 storočí. Svoju slobodu a nezávislosť si dlhé storočia bránilo a považuje sa za ostrov mieru a pokoja. Po druhej svetovej vojne krajina čelila obrovským medzinárodným tlakom, keď spojenecké vojská boli presvedčené, že Hitlerovi spolupracovníci vložili a ukryli veľké množstvo peňazí, práve do ich bánk a preto žiadali o odtajnenie údajov. Švajčiarsko zachovalo svoju mlčanlivosť a negatívny postoj k zverejneniu informácií o svojich klientoch, čo odôvodnilo tým, že aj počas vojny bolo neutrálne. USA na toto konanie zareagovalo tak, že skonfiškovali všetky švajčiarske kontá v USA a Švajčiarsko muselo zaplatiť niekoľko desiatok miliónov, aby ich dostalo späť.

Švajčiarske banky majú zákonom ustanovenú mlčanlivosť a za porušenie hrozí vysoká pokuta alebo až 6mesačné väzenie. Zákon sa vzťahuje aj na externých kontrolórov a každého človeka, ktorý prišiel do kontaktu s tajomstvom. Odtajnenie informácií je len v tom prípade, pokiaľ ide o kriminálne aktivity na území krajiny a je možné až rozhodnutí švajčiarskeho súdu. Vzhľadom k tomu, že nepriznanie daní, je kriminálny čin, cudzie daňové úrady nemajú na odtajnenie žiadny nárok.

Založenie účtu je veľmi jednoduché, banky ho otvoria čo i len na jeden týždeň. Účet sa môže založiť vo viacerých menách a tak isto ako iné krajiny, poskytujú niekoľko druhov účtov. Vo švajčiarskych bankách je povinnosť podpísať prehlásenie, že vkladané peniaze patria klientovi, ktorý účet otvára. Platia sa dane a to vo výške 10% pre firmy a 35% finančné inštitúcie. Kontrola nad výmenou peňazí neexistuje. Vo Švajčiarsku sa môže založiť obchodná alebo poisťovacia spoločnosť, banka. Práve banky sú veľkým lákadlom zahraničných vkladateľov. Na území štátu je funkčných 630 švajčiarskych a 200 zahraničných bánk. Po Tokiu, Londýne a New Yorku, Švajčiarsko patrí do prvej štvorky k najväčším finančným trhom sveta. (Švač, 1996)

4.2.5 Ktoré offshorové centrá sú najvýhodnejšie?

Nie všetky daňové raje sú vhodné pre všetky druhy podnikania. Napríklad holdingové spoločnosti je predurčené Holandsko, pre investičné fondy Kajmanské ostrovy. Banková tradícia je typická pre Švajčiarsko a pre založenie poisťovne sú vhodné Bermudy. (Hrvoľová, 2006)

Offshorové centrá v Karibskej oblasti sú obľúbené z viacerých dôvodov. Niektoré z nich nesúvisia priamo so systémom investície, ale tiež zohrávajú dôležitú úlohu. Je ním podnebie. Celý rok je tam príjemne a je to pekné miesto na to, aby sa tam podnikateľ vybral na rokovanie. Zároveň na týchto ostrovoch je dobrá politická stabilita. Na najstaršom kontinente sa investori zameriavajú na Švajčiarsko, Gibraltár, Jersey, Guernesy a ostrov Man. V Tichomorí sa tešia Cookové ostrovy, ostrovy Vanuatu a Nauru vysokej obľube. V Ázii má dobrý kurz Singapur.

Je na klientovi aká klíma a životný štýl vyhovuje, kde sa rozhodne založiť svoju spoločnosť. Čo sa týka bánk, tak väčšina svetových bánk samozrejme má v týchto lokalitách svoje pobočky. Jedny z najznámejších sú napr. Chase Manhattan, Barclay's bank, Chemical bank, Citybanka, Royal bank of Canada a iné. Sú to známe banky s dlhou tradíciou, teda zaručujú relatívnu bezpečnosť, pretože vklady sú poistené na takmer 100%.

5 Analýza fyzických a právnických osôb na Slovensku vo vzťahu k daňovým rajom

Slovensko sa stretáva s problémami únikov ziskov do offshore krajín. Odráža to stav našej legislatívy, daňového systému a technických možností, vďaka ktorým sa dá účinne aplikovať trestná činnosť – daňový únik. Úrad finančnej polície Slovenskej republiky zaznamenal zvýšenú intenzitu využívania spoločností typu offshore registrovaných práve v oblastiach s nulovým alebo veľmi nízkym zaťažením podnikateľskými subjektmi na Slovensku.

Ako reakciu na podozrivé bankové operácie Slovensko uvažovalo nad zavedením dane pre holdingy, ktoré sú registrované v offshore centrách. Tým by sme naviazali na tie krajiny Európskej únie, ktoré majú zavedenú dodatkovú daň pre holdingové spoločnosti tohto typu. Zákon o dani z príjmov, ktorý je platný od 1. 1. 2000 obsahuje mechanizmus, ktorý postihuje niektoré platby do zahraničia zabezpečením dane. Sumy preddavkovo zrážané na zabezpečenie dane v prospech daňovníkov s bydliskom alebo sídlom mimo územia SR sa odvádzajú do 15 dňa každého mesiaca za predchádzajúci kalendárny mesiac príslušnému správcovi dane. Zrazením preddavku na daň môže správca dane považovať daňovú povinnosť daňovníka za splnenú. Daňovník zaplatí preddavok na zabezpečenie dane vo výške 25% pri úhrade v prospech daňovníka s bydliskom na daňovom území (daňový raj) uvedenom v zozname vydanom MF SR ako všeobecný záväzný predpis.

5.1 Slováci a daňové raje

Pred prijatím spoločnej európskej meny eura, sa predpokladalo, že presun sídla firiem do offshore centier sa zníži. Ako sa ukázalo, nebola to správna domnienka, pretože v roku 2010 záujem rástol a medziročne stúpol o 15%.

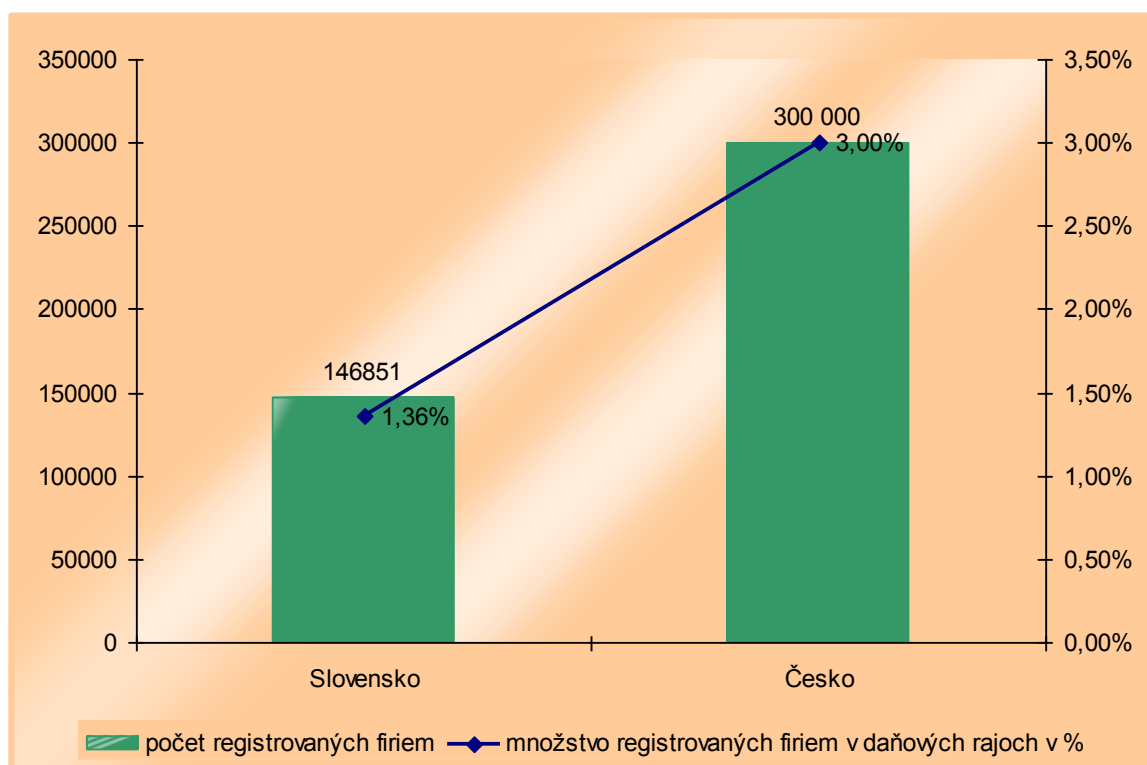
Jeden z hlavných dôvodov je ten, že podnikatelia na Slovensku musia podrobne zverejňovať svoje majetkové pomery a pociťujú krivdu zo strany štátu, pretože sú vnímaní podozrivo.

- a) Zo strany podnikateľov existuje znepokojenie, že vysoký schodok štátneho rozpočtu spôsobí nárast daní právnických osôb.
- b) Ďalším dôvodom sťahovania sídla firmy Slovákov do daňových rajov sú najmä nižšie daňové zaťaženie, v krajinách, ktoré si vyberú ako nové sídlo firmy. Tento dôvod uviedlo, až 42% podnikateľov. Okrem nízkeho zdanenia podnikateľov láka aj obchod s cennými papiermi. Obľúbené sú krajiny ako Holandsko, Cyprus a v poslednom čase dokonca aj Nový Zéland. Na základe dlhoročnej skúsenosti spoločnosť Akont popiera fámu, že slovenskí podnikatelia sa najradšej využívajú krajiny ako Bahamy alebo Kajmanské ostrovy. Tieto daňové raje slovenskí podnikatelia takmer vôbec nevyužívajú.
- c) Dôležitosť právnej ochrany. Až 14% slovenských podnikateľov považuje právnu ochranu, ktorú vďaka sídlu v zahraničí a zmluve o ochrane investícií používajú. Finančné úrady postupujú pri zahraničných firmách opatrnejšie ako u slovenských.
- d) Pre niektorých podnikateľov (9%) je imidž zahraničnej spoločnosti rozhodujúcim faktorom a preto si ju zakladajú mimo Slovenska.

(zdroj: <http://hnonline.sk/firmyafinancie>)

5.1.1. Slovenské firmy v daňových rajoch

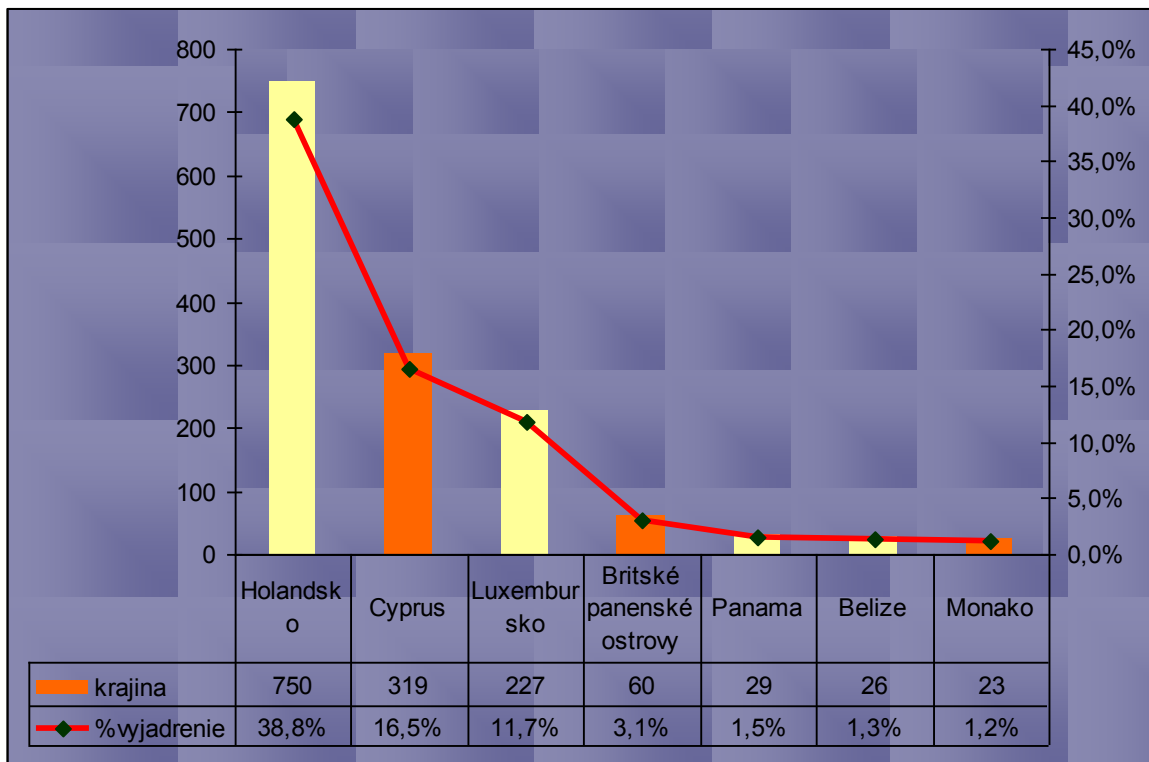
Z 146 851 firiem, ktoré pôsobia na Slovensku malo ku koncu roka 2008 1 933 vlastníkov, ktorí pochádzajú z destinácií, ktoré sú považované za daňové raje čo predstavovalo približne 3%. Tu treba zohľadniť aj veľkosť trhu týchto dvoch krajín.

Graf 1 Znáročnenie percentuálneho vyjadrenia slovenských a českých firiem sídliacich v daňových rajoch z celkového počtu registrovaných firiem na území týchto dvoch krajín

(zdroj: http://hnonline.sk/2-36553230-k01000_d-0c)

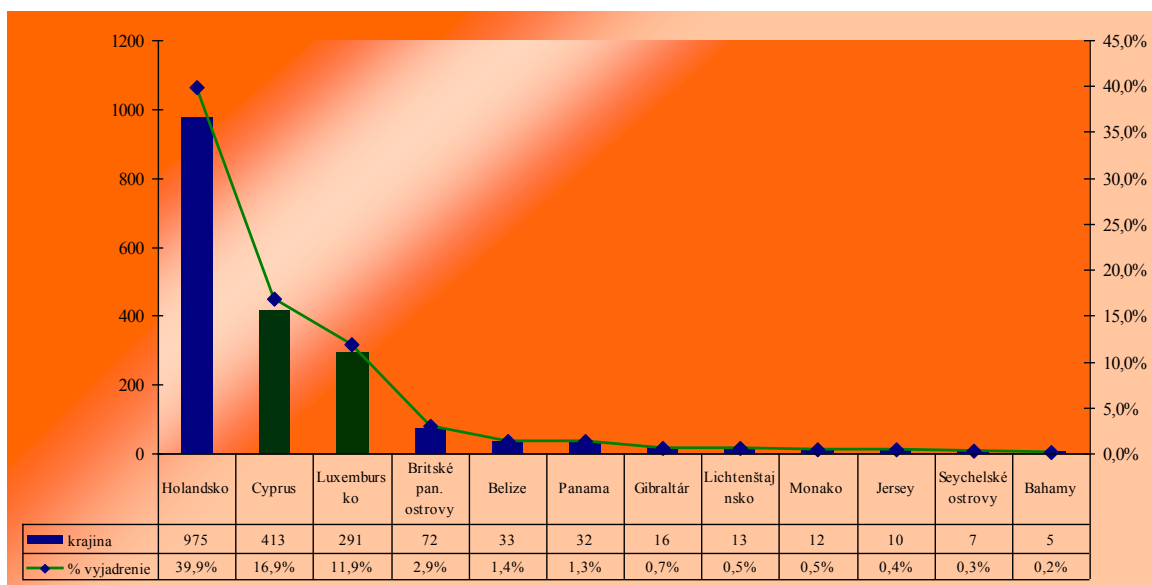
Najobľúbenejšie destinácie slovenských podnikateľov v roku 2008 môžete vidieť v nasledujúcom grafe.

Graf 2 Najobľúbenejšie krajiny daňových rajov v roku 2008

(zdroj: http://hnonline.sk/2-36553230-k01000_d-0c)

Tieto údaje za rok 2008 sa podstatne líšia s údajmi z roku 2009. V roku 2009 sa podstatne zvýšil záujem o vytvorenie firiem v daňových rajoch a medziročne to predstavuje až 27% v porovnaní v roku 2008. To znamená, že počet slovenských firiem, ktoré majú sídlo v daňovom raji, sa zvýšil z 1,3% na 1,55%. Najobľúbenejšie destinácie slovenských podnikateľov v daňových rajoch ukazuje graf

Graf 3 Najobľúbenejšie krajiny daňových rajov v roku 2009

(Zdroj: <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/kriza-taha-slovenske-firmy-do-danovych-rajov.html>)

Holandsko patrí k historicky najprestížnejšiemu variantu holdingu. Cyperský alebo Maltský model je o niečo menej významný, ale vďaka porovnateľným daňovým výhodám podnikatelia si volia práve tieto dve krajiny, pretože jeden z prospechov je nízka sadzba z príjmu – 5 až 10%.

Tabuľka 3 Najznámejšie slovenské spoločnosti sídliace v daňovom raji v roku 2008

Spoločnosť	Krajina
J & T	Cyprus
Penta	Cyprus
Zentiva	Holandsko
Alize	Cyprus
Orco	Luxembursko
Sekyra group	Holandsko

(Zdroj: <http://hnonline.sk/ekonomika/c1-35654310-uz-aj-slovaci-sa-stahuju-do-raja>)

V grafe nie sú zahrnuté krajiny ako Holandské Antily a Kajmanské ostrovy, kde boli v roku 2009 len dve slovenské spoločnosti. Ďalej v grafe nie sú uvedené Bermudské

ostrovy, kde mala sídlo, podľa dostupných zdrojov iba jedna slovenská spoločnosť. Špecifikum tvoria Spojené štáty americké, kde bolo v roku 2009 registrovaných až 559 slovenských firiem. Tento údaj je tiež vyňatý z tabuľky, nakoľko USA nie je typickým daňovým rajom, stáva sa ním až po splnení viacerých podmienok. K najdôležitejším podmienkam patrí to, že firmu nemôže vlastniť Američan. Firma nemôže mať v USA žiadne daňové povinnosti a nesmie obchodovať s americkými obyvateľmi. Nemôže mať na území USA žiaden príjem a zamestnávať Američanov.

V roku 2009 podiel slovenských spoločností, ktoré sídlia v daňových rajoch bol na úrovni 3,43%. Je to len nepatrný nárast. Je to aj tým, že Slovensko bolo považované za stredoeurópsky daňový raj.

5.2 Analýza výhodných založení firiem v offshore centrách

5.1.2. Obchodovanie so slovenskou firmou založenou na Gibraltáre

Stredná výrobná firma „Avek, s. r. o.“ (ďalej iba Avek), rieši softwarové riešenia externe cez spoločnosť „Holux, a. s.“ (ďalej iba Holux), ktorá robí programovanie na požiadavky zákazníka. Holux aj napriek tomu, že má svojich pracovníkov na Slovensku je založená na Gibraltáre. Pokiaľ Avek, si objedná programátorské služby v spoločnosti Holux, pre spoločnosť Avek v tomto prípade platí, že dodávateľská faktúra je vystavená v mieste daňového raja, ktorá sa riadi miestnym DPH, ale na Gibraltáre neexistuje DPH. Firma Holux podlieha plateniu dane z príjmu podľa sadzby, ktorá je štátom daná na Gibraltáre, čiže u exempt firiem je to 2-18%. Ale daňové prázdny sú 25 rokov, počas ktorých je nulová daň z príjmu. Pri zákazke za napr. za 83 000 € by na Slovensku museli odvieť daň vo výške 16 600 €, no v takomto prípade nemusia odvieť žiadne dane. Ak firma Holux predpokladá ročný obrat vo výške 929 500 € tak Slovenskú republiku ukráti na daniach o 185 900 €.

5.1.3. Obchod s firmou založenou v Lichtenštajnsku

Lichtenštajnská spoločnosť, je v tejto krajine registrovaná pre DPH. Zo zámoria dováža špeciálne bezpečnostné poistky priamo na Slovensko. Dovezený tovar sa skladuje v slovenských skladoch, ktoré poskytujú servis - uskladnenie, balenie a prepravu do ostatných členských štátov. Na Slovensku sa tieto poistky nepredávajú. Za toto uskladnenie, prepravu a balenie si slovenská firma účtuje poplatky. Lichtenštajnská firma platí clo a importnú DPH, keďže ide o tovar dovezený z tretej krajiny a zaregistruje sa aj na DPH. Môže si určiť daňového zástupcu, lebo poistky sú dovezené z tretieho štátu a dodávaný ďalším štátom EÚ. Treba si uvedomiť, že tovar neprechádza do vlastníctva slovenskej spoločnosti. Na Slovensku sa skladuje a poskytuje službu zabezpečenia prepravy pre švajčiarsku spoločnosť do ostatných štátov EÚ. Všetky fakturácie vystavuje lichtenštajnská spoločnosť, ktorá si uplatňuje švajčiarske DPH.

5.1.4. Poskytovanie právnych služieb zo Švajčiarska

Advokátska kancelária „Lama“ poskytuje právnické služby právnickej osobe – podnikateľovi Slovákovi, ktorá má založený obchod vo Švajčiarsku kde si vybavil aj trvalý pobyt a pobočku na Slovensku. Advokátska kancelária sa pomýlila a vystavila faktúru s DPH. Švajčiarska firma to reklamovala s odvolaním sa na § 15 odst. 7 a 8 zákona o DPH, ktorý hovorí, že ak miestom dodania služieb uvedených v odseku 8 (kam patria aj právne služby), ak sú tieto služby dodané osobe, ktorá podniká v členskom štáte inom, ako je členský štát dodávateľ a služby, alebo zákazníkovi, ktorý má sídlo alebo bydlisko v treťom štáte, je miesto, kde má táto osoba sídlo, miesto podnikania alebo prevádzkareň, na ktorej spotrebu a využitie sa služby dodávajú; ak táto osoba nemá takéto miesto, je miestom dodania služby jej bydlisko alebo miesto, kde sa obvykle zdržiava. Ak sú služby uvedené v odseku 8 dodané osobou z tretieho štátu zdaniteľnej osobe, ktorá má sídlo, miesto podnikania, prevádzkareň alebo bydlisko v tuzemsku alebo sa v tuzemsku obvykle zdržiava a služby sú určené na spotrebu a využitie v tuzemsku, miestom dodania služieb je tuzemsko. Švajčiarsko nie je v EÚ, čiže je tzv. tretím štátom, takže reklamácia švajčiarskej firmy je oprávnená. Na Slovensku sú právne služby zdaniteľné 20%, ale v tomto prípade príjemca služieb ju platiť nemusí. Tento podnikateľ, využíva pravidelné právne služby

a mesačná faktúra sa pohybuje v rozmedzí od 975 – 1190 € z čoho vyplýva, že mesačne na platení DPH ušetrí 195 až 238€ čo ročne predstavuje ušetrenie minimálne 2340 €.

5.1.5. Obchodovanie s cennými papiermi na ostrove Man

Úspešná konzultačná spoločnosť „Varasa, a.s.“, kde jedno z ich portfólií je aj investovanie do cenných papierov na rôznych akciových trhoch, sa rozhodla založiť si pobočku na britskom ostrove Man. Jeden z hlavných dôvodov je ten, že exempt spoločnosti na ostrove sú oslobodené od dane z kapitálových ziskov a od dividend. Pretože, keď budú obchodovať na účet offshore firmy, tak tá sa zdaní v tom mieste, kde sídli, čiže v offshore. Pokiaľ spoločnosť bude obchodovať na americkom trhu, tak musia počítať s tzv. principal place of bussiness, čo znamená, že ich zaujíma pôvod peňazí, kvôli tomu, aby sa vyhli praniu špinavých peňazí alebo financovaniu terorizmu. Kvôli ochrane chcú vedieť, odkiaľ a kým je riadená spoločnosť. Na tomto ostrove za pomerne malý ročný poplatok, ktorý je vo výške 100 – 200 amerických dolárov môže byť majiteľom spoločnosti aj nastrčená osoba. V takomto prípade americkí brokeri nie vždy túto voľbu akceptujú. Tak ako pri iných aj pri tomto druhu založenia spoločnosti, musí Varasa, a.s. počítať s poplatkami za založenie a ročné poplatky. Firma predpokladá, že ročne bude investovať približne 249 000 € do veľmi rizikových akcií. Takéto investovanie je samozrejme dlhodobého charakteru, predpokladajme, že bude 10 rokov. Za predpokladu, že by jej obchod vyšiel a zo všetkých akcií by priemerne za rok zarobili napr. 7% tak v rámci slovenskej legislatívy by museli zaplatiť 17 430 €, ktoré však na ostrove Man nemusia platiť a tieto peniaze môžu použiť na ďalšiu investíciu.

5.3 Slovensko ako daňový raj

Slovenská republika vo svetovom hospodárstve nefiguruje ako vyslovene daňový raj. Aj keď sme zvyknutí počuť v súvislosti so zahraničnými investormi u nás na pojem „daňové prázdniny“. Tento termín v zákone o daniach z príjmov určite nie je, ale používa sa výraz "od dane je oslobodený príjem" v niekoľkých paragrafoch.

Zahraničné firmy zlákaajú na náš trh viaceré výhody. Nejde len o vládne stimuly, ale dobrú geografickú polohu, kvalifikovanú pracovnú silu a aj jednotná európska mena je tiež pre nich motívom. Ďalším predpokladom na založenie zahraničnej spoločnosti na Slovensku sú dotácie. Pretože záujem vlády je na tom, aby sa znížila nezamestnanosť.

Nie je možné jednoznačne tvrdiť, že zahraničné firmy na náš trh prichádzajú hlavne kvôli stimulom, pretože napr. spoločnosť Volkswagen tu založila pobočku v roku 1991 aj bez vládnych stimulov. Až potom požiadala vládu o dotáciu a bola oslobodená od platenia daní. Štátnu pomoc dostala aj KIA na vytvorenie pracovných miest, podporu vzdelávania zamestnancov, obstaranie majetku a podobne. Jeden z hlavných dôvodov, prečo prišli na Slovensko bola však geografická poloha krajiny, silná tradícia v strojárskom priemysle, čo zaručovalo kvalifikovanú pracovnú silu.

Aj keď stimuly môžu vyzerat' ako nevýhodné, pretože sa nenapĺňa štátna kasa. Ak sú dobre nastavené a podporujú výrobu s vysokou pridanou hodnotou, môžu byť pozitívom generujúcim rýchlejšiu rast produktu na obyvateľa. Na druhej strane, priame zahraničné investície aj prinášajú prácu. A s rastom zamestnanosti prichádzajú pre štát aj peniaze.

Podľa rezortu hospodárstva, štát poskytol v rokoch 2002 až 2010 daňové úľavy takmer deväťdesiatim firmám. Daňové úľavy boli poskytované na desať rokov. V súčasnosti sa na päť rokov poskytuje štátna a investičná pomoc, ktorá je podmienená udržaním investície v regióne najmenej päť rokov po ukončení investičného zámeru. Napríklad Volkswagen dostal daňovú úľavu vo výške približne 431 miliónov korún a tieto úľavy skončili pred v roku 2008. Abutomobilka Peugeot, Getrag Ford Transmissions, Johnson Controls, Leoni Autokabel Slovakia, Samsung Electronics, Sony Slovakia taktiež dostali stimuly v podobe daňovej úľavy. Pre štát, sú podľa analytikov, zaujímavé investície s vyššou pridanou hodnotou, technológiami.

„Daňové prázdniny“ sú pozitívnym nástrojom pre investorov, ktorí zvažujú otvorenie spoločnosti u nás. V súčasnosti sa pôvodné obdobie, ktoré bolo na 10 rokov, skrátilo na 5 rokov. Daňovú úľavu je možné aplikovať len pomerne a len na taký daňový zisk, ktorý už bude ponížený o položky, ktoré daňová legislatíva povoľuje. Pred daňovou úľavou teda bude potrebné znížiť základ dane hlavne o minulé daňové straty, daňové odpisy, opravné položky alebo rezervy - teda využiť všetky tie možnosti zníženia základu

dane, pri ktorých má daňovník zvyčajne na výber. Podľa starých pravidiel to neplatilo a daňovník mal väčšie možnosti daňového plánovania (napríklad prerušenie daňových odpisov alebo neumorovanie daňových strát počas daňových prázdnin).

Závery a odporúčania

V každom vyspelom štáte s usporiadaným daňovým systémom existujú aj protiopatrenia, na boj proti tieňovej ekonomiky a úniku daní. Aktivity, ktoré riešia túto problematiku by mali byť jasne definované a podchytené zákonom.

Vyššie tresty za daňový únik. Mal by byť jasný a priamočiary. Vysoké pokuty by mali znížiť počet subjektov, ktorí sa dopúšťajú daňových únikov. Vo väčšine krajín tieto pokuty nie sú vysoké, čo je vyvolané tým, že v krajine panuje občianska povinnosť na dodržanie zákona. V prípade, že občania cítia, že výška trestu nezodpovedá závažnosti priestupku, potom zavedenie vysokého trestu môže narušiť dôveru občanov. Vysoké finančné pokuty sú asi vhodnejšie ako nepodmienená väzba, pretože uväznenie človeka ide tiež na náklady štátu.

Zamedzenie nelegálnej práce. V posledných rokoch je táto problematika veľmi aktuálna a riešia ju európske inštitúcie. Nelegálna práca je mimoriadne rozšírená a znamená enormné daňové úniky. Veľa krajín prijíma opatrenia na zamedzenie úniku daní z príjmu. V Slovenskej republike sa tomu venuje zákon č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní. Zákon hovorí o nelegálnej práci a zamestnávaní, ustanovuje jej zákaz, určuje výkon kontroly a postih za porušenie zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Čierna práca deformuje trh práce, oslabuje sociálne postavenie pracujúcich občanov, ktorí prichádzajú o oprávnené nároky v systéme sociálneho zabezpečenia. Pokuty za nedodržanie zákona sú pomerne vysoké.

Ďalším spôsobom zamedzenia úniku daní je cieľná kontrola správcov dane. Častou kontrolou nastane priamy efekt z výšky pokuty. Nepriamy efekt bude vyvolaný zvýšením rizika z možného odhalenia, čo môže spôsobiť, že sa zníži počet občanov, ktorí sa zapájajú do daňových únikov. V tomto prípade nastáva negatívny jav, že výdavky na kontrolu sú často vyššie ako príjmy získané z dodatočne zaplatených daní a uvalených pokút. Pri neprimeranej výške finančných pokút aj pri zvýšenom počte kontrol môže nastať, že tí daňovníci, ktorí si plnia svoje povinnosti a rešpektujú daňové zákony, môžu začať pociťovať averziu pri častých kontrolách, môžu to dokonca vnímať ako prejavenie nedôvery. Aby sa mohla robiť úspešná cieľná kontrola, je nutné uskutočniť sociálno-

ekonomické determinanty daňovníka, ktorý sa dopúšťa únikov. A potom cielená kontrola by sa mala zamerať práve na nich.

Pri odhalení daňovníka z úniku daní, tak časť trestu je vlastne oboznámenie verejnosti, jeho blízkeho okolia, rodiny a podobne o tomto čine. Politici tiež môžu vplývať na zníženie daňových únikov. Účinné je napríklad zverejnenie mena a spoločenské odsúdenie takýchto jednotlivcov. V realite je nedokonalosť o informovanosti verejnosti. Kompetentní by mohli prijať určité opatrenia, aby mohli byť takýto prevníci zverejnení a publikovaní v zozname. Vhodné spoločenské podmienky zabezpečia, že by tlak spoločenskej mienky mohol pôsobiť na prehodnotenie postojov občana, ktorý sa vyhýba plateniu daní.

Jednou z ochrán v zákone o dani z príjmu je, že na účely úpravy základu dane sú definované ekonomicky alebo personálne vzájomne prepojené tuzemské fyzické osoby alebo právnické osoby so zahraničnými fyzickými osobami alebo právnickými osobami. Prepojenie je na princípe cien, ktoré sa používajú pri predaji takého tovaru a služieb, ktorý sa dá porovnať v rámci obchodných vzťahov medzi nezávislými osobami. Cieľom tohto ustanovenia je obmedzenie daňových únikov v oblasti stanovenia cien v obchodných transakciách medzi závislými osobami, pretože transferové oceňovanie poskytuje takúto možnosť. Transferové ceny vo veľkej miere určujú príjmy a výdavky a tým zdaniteľné zisky závislých osôb, ktoré sa zdaňujú v rôznych štátoch. Prostredníctvom stanovenia cien v transakciách medzi závislými osobami sa presúvajú zisky medzi členmi skupiny nadnárodných spoločností do štátov, v ktorých je výhodnejší režim zdanenia.

Zoznam použitej literatúry

Monografia

- BALÁŽ, Peter; VERČEK, Peter . *Globalizácia a nová ekonomika*. Bratislava : Sprint vfra, 2002. 175 s.
- HARUMOVÁ, Anna. *Dane v teórii a praxi*. vydanie 1. Bratislava : Edícia Ekonómia, 2002. 240 s. ISBN 80-89047-39-4.
- HRVOĽOVÁ, B. a kol.: *Analýza finančných trhov*. Bratislava : SPRINT - vfra, 2006. ISBN 80-89085-59-8
- ISHII, Shogo. *Measures to limit the offshore use of currencies : pros and cons / prep. by Shogo Ishii, Inci Ötker-Robe a. Li Cui*. Washington : Intern. Monet. Fund, 2001. 53 s.
- KUBICOVÁ, J.: *Špecifické pravidlá proti medzinárodnému vyhýbaniu sa dani a možnosti ich uplatnenia v členských štátoch EÚ*.
- MEDVEĎ, J. et al.: *Daňová teória a daňový systém*. Vydanie 1. Bratislava : Sprint dva, 2009. 288 s. ISBN 978-80-89393-09-1
- MISHKIN, F.: *Ekonomie peňez, bankovníctví a finančního trhu*. In: HRVOĽOVÁ, B. a kol.: *Analýza finančných trhov*. Bratislava : SPRINT - vfra, 2006. ISBN 80-89085-59-8
- ORVISKÁ, Marta. *Sociálno-ekonomická a inštitucionálna analýza tieňovej ekonomiky a daňových únikov*. vydanie 1. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2005. 111 s. ISBN 80-8083-116-5.
- STIERANKA, Jozef. *Pranie špinavých peňazí:súčasnosť a budúcnosť*. vydanie 1. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2008. 127 s. ISBN 978-80-8054-439.
- ŠVAČ, Vladimír. *Raj bez daní (Tajomstvá za zavretými dverami)*. Prešov : Exco, 1996. 142 s. ISBN 80-967433-6-8.
- TEPLICKÁ, K.– ĎURKOVÁ, M.: *Sú daňové raje nástrojom daňovej optimalizácie?* EMS 1/2009, roč. 3.

- WORKIE, M. T. a kol.: *Vývoj a perspektívy svetovej ekonomiky- Globálna, finančná a hospodárska kríza. Príčiny – náklady – východiská*. Bratislava : SAV, 2009. 301 s. ISBN 978-80-7144-175-5.
- ZUBALOVÁ, Alena, et al. *Daňové teórie a ich využitie v praxi*. Bratislava : Iura Edition, 2008. 272 s. ISBN 978-80-8078-228-3.

Internetové zdroje

- *Aktualne.sk* [online]. 20. 9. 2010 [cit. 2011-03-10]. Slovensko a ekonomika. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1216283>>.
- *Akont* [online]. 2003-2011 [cit. 2011-03-10]. Daňová poradňa. Dostupné z WWW: <<http://www.akontslovakia.sk/sk/moznosti-vyuzitia>>.
- *Etrend* [online]. 27. 2. 2002 [cit. 2011-03-13]. Firemné financie: Daňové raje - bezodná diera v trópoch. Dostupné z WWW: <<http://podnikanie.etrend.sk/podnikanie-firemne-financie/danove-raje-bezodna-diera-v-tropoch.html>>.
- *Hnonline* [online]. 2. 10 .2010 [cit. 2011-03-10]. Daňové raje lákajú naše firmy čoraz viac. Dostupné z WWW: <<http://hnonline.sk/firmyafinancie/c1-46752810-danove-raje-lakaju-nase-firmy-coraz-viac>>.
- *International Liberty* [online]. 19.2.2010 [cit. 2011-03-11]. Tax Havens Are Not Money Laundering Centers. Dostupné z WWW: <<http://danieljmitchell.wordpress.com/2010/02/19/tax-havens-are-not-money-laundering-centers/>>.
- *Komplexné a kvalitné offshore služby* [online]. 2003-2011 [cit. 2011-02-27]. Zásady založenia offshore. Dostupné z WWW: <<http://www.akontslovakia.sk/sk/zalozit-offshore-spolocnost-nestaci>>.
- *Offshore spoločnosti (Daňové raje)* [online]. 2007-2011 [cit. 2011-02-27]. Offshore služby. Dostupné z WWW: <<http://www.companyconsulting.sk/offshore-zahranicne-spolocnosti>>.

- *O firme* [online]. 1999 - 2002 [cit. 2011-03-13]. Historie Offshore finančnictví. Dostupné z WWW: <<http://www.ofirme.info/ofirmeinfo/frame3/zakazky/offshorenews/Odkazy/offshorecz.htm>>.
- *Podnikam.sk : Štát chce poskytovať investorom hlavne daňové úľavy* [online]. 7. 2. 2011 [cit. 2011-03-14]. Podik.prostredie. Dostupné z WWW: <<http://www.podnikam.webnoviny.sk/podnik-prostredie/stat-chce-poskytovat-investorom-hlavne-danove-ulavy/20197>>.
- *Poradca.sk* [online]. 2010 [cit. 2011-02-20]. Daňové raje. Dostupné z WWW: <<http://www.poradca.sk/clanok/danove-raje/81190>>.
- *Transnationale.org* [online]. 2010 [cit. 2011-02-20]. Tax haven map. Dostupné z WWW: <http://www.transnationale.org/epays_pfbj.php>.
- *Virtuálne laboratórium elektronického podnikania* [online]. 2009 [cit. 2011-02-20]. Komparatívna analýza pravidiel proti medzinárodnému vyhýbaniu sa daniam . Dostupné z WWW: <<http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2008/zbornik/files/prispevky/kubincova.pdf>>.
- *Česká kapitálová informační agentura.sk* [online]. 2011 [cit. 2011-02-28]. Zájem o daňové raje. Dostupné z WWW: <<http://www.cekia.cz/cz/archiv-tiskovych-zprav/51-100126>>.
- *Zahraničné-spoločnosti.sk* [online]. 2011 [cit. 2011-02-20]. Založenie offshorových spoločností. Dostupné z WWW: <<http://www.zahranicne-spolocnosti.sk/default.asp?l=sk&kod=1&id=13>>.

Zákony a vyhlášky

- Slovensko. V Y H L Á Š K A Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 10. júna 1997 o podozrivých bankových operáciách. In *Zbierka zákonov*. 1997, Čiastka 81, s. 1471-1472. Dostupný také z WWW: <<http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=14041&FileName=97-z181&Rocnik=1997&AspxAutoDetectCookieSupport=1>>.

Zoznam symbolov a skratiek

€ - Euro

DPH – Daň z pridanej hodnoty

FATF - Financial Action Task Force

HBSC – Názov anglickej banky

Inc. – Incorporate company

EÚ – Európska únia

ESD – Európsky súdny dvor

OECD - Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

MF – Ministerstvo financií

MFC – Medzinárodné finančné centrum

MMF – Medzinárodný menový fond

OSN – Organizácia spojených národov

SWIFT - Society for worldwide interbank Financial telecommunication

USA – Spojené štáty americké

USD – Americké doláre

ZKS - Zahraničná kontrolovaná spoločnosť

Slovník termínov

Daňový raj - finančný „raj“ pre podnikateľov a investorov v oblasti bankovníctva, kolektívneho investovania i poisťovníctva

Finančný trh – univerzálny trh, kde zdroje a prostriedky sú univerzálne využiteľné vo všetkých oblastiach

G7 – strenutie ministrov financií siedmich najvyspelejších štátov sveta

Lízing - je proces, pri ktorom môže podnik získať určitý dlhodobý majetok, za ktorý musí zaplatiť celú sériu zmluvných, pravidelných, daňovo uznateľných platieb

Offshore - finančné trhy mimo kontinentu

Zoznam obrázkov

Obr. 1 Účastníci zdanenia (Zubaľová, 2008)	12
Obr. 2 Makroekonomické súvislosti tieňovej ekonomiky, daňových únikov a inštitúcií (Orviská, 2005).....	15
Obr. 3 Možné transakcie v medzinárodnom trhovom centre (Kotlebová, Chovancová, 2010).....	21
Obr. 4 Medzinárodné vyhnutie sa dani prostredníctvom ZKS	26
Obr. 5 Mapa znázorňujúca krajiny offshorových centier	33
Obr. 6 Vysoké riziko juridistikcie prania špinavých peňazí a finančného terorizmu.....	49

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Dichotómia tieňovej a ekonomiky a daňových únikov.....	16
Tabuľka 2 Náklady na založenie a prevádzku spoločností v offshore lokalitách	37
Tabuľka 3 Najznámejšie slovenské spoločnosti sídlia v daňovom raji v roku 2008 ...	61